

**DES** | Departament Ekonomii  
Społecznej i Solidarnej

# **BIULETYN**

## **Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES)**

**NR 6 / 2022**

Biblioteka  
Ekonomii  
Społecznej  
i Solidarnej





## ***Drodzy Czytelnicy,***

*bieżący numer Biuletynu ukazuje się w ważnym momencie dla całego sektora ekonomii społecznej. Rada Ministrów kończy prace nad projektem ustawy o ekonomii społecznej – kluczowym aktem prawnym konstytuującym ten niezwykle istotny z punktu widzenia polityki społecznej sektor, a także tworzącym jego ramy programowe i instytucjonalne. Trwają także prace nad aktualizacją Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w celu dostosowania jego brzmienia do przepisów projektowanej ustawy oraz wyznaczenia kierunków rozwoju ekonomii społecznej w kolejnych latach.*

*Równolegle toczą się prace nad programowaniem nowej perspektywy środków europejskich na lata 2021-2027, zarówno na poziomie krajowym (Program Fundusze Europejskie na rzecz Rozwoju Społecznego), jak i regionalnym – Regionalne Programy Operacyjne. Wyzwaniem stojącym zarówno przed Departamentem Ekonomii Społecznej i Solidarnej w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej jak i innymi instytucjami wspierającymi ekonomię społeczną jest zapewnienie efektywnego wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych. Powinno się ono przekładać zarówno na tworzenie w nich stabilnych i wysokiej jakości miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak i wzmocnienie ich rynkowej konkurencyjności oraz wzrost ich udziału w świadczeniu usług społecznych na rzecz społeczności lokalnych.*

*Przygotowywane są także szczegółowe zasady wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w ramach Krajowego Planu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności. Wsparcie w ramach tego instrumentu koncentrowało się będzie na inwestycyjnym i instytucjonalnym wzmocnieniu podmiotów ekonomii społecznej, które ma pomóc uporać się z negatywnymi skutkami pandemii Covid-19. W 2023 r. planowane jest ogłoszenie konkursu dla podmiotów ekonomii społecznej w ramach, dedykowanego temu celowi, Programu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.*

*Nie zapominamy także o podmiotach zatrudnienia socjalnego tj. Centrach i Klubach Integracji Społecznej. Z dniem 15 lutego br. weszła w życie nowelizacja ustawy o zatrudnieniu socjalnym, która wprowadziła zmiany zarówno uelastyczniające funkcjonowanie tych podmiotów, jak i tworząca lepsze warunki reintegracji społecznej i zawodowej dla uczestników. Przewidujemy także wsparcie tych podmiotów w ramach programów rządowych, jak i środków europejskich.*

*Projekt ustawy o ekonomii społecznej przewiduje istotną rolę w systemie wsparcia ekonomii społecznej dla Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej. Będą one mogły realizować określone w ustawie usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej tj.*

*1) animacja lokalna;*

- 2) tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz wspierania prowadzonej przez nie działalności, a także finansowania powstawania w nich miejsc pracy;
- 3) wsparcie podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne działań reintegracyjnych, w tym wsparcia w tworzeniu planów reintegracyjnych oraz finansowania tych działań;
- 4) wsparcie podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego;
- 5) wzmacnianie potencjału kadrowego, finansowego i innowacyjnego podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz udzielania im wsparcia biznesowego.

OWES będą podlegały nadal procesowi akredytacji prowadzonemu przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w celu zapewnienia wysokiej jakości realizowanych przez nich działań.

Należy pamiętać, że tak zaprogramowany i sprawnie funkcjonujący system wsparcia podmiotów ekonomii społecznej ma przede wszystkim skupiać się na człowieku, pomocy w przezwyciężaniu trudności życiowych, odnalezienia swojego miejsca w życiu społecznym i zawodowym, a także zapewnieniu dostępu do wyspecjalizowanych usług społecznych. To właśnie ekonomia społeczna, jako oddolny ruch ludzi kierujących się w swoich działaniach misją, a dopiero w dalszej kolejności zyskiem, jest instrumentem w największym stopniu umożliwiającym realizację tych celów.

**Oddając w Państwa ręce kolejny numer Biuletynu zawierający opis dobrych praktyk Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej życzę Państwu sukcesów i satysfakcji z realizowanych działań oraz owocnej współpracy pomiędzy ośrodkami i innymi instytucjami, którym leży na sercu rozwój sektora ekonomii społecznej. I dla których największą nagrodą jest przywracanie do aktywności społecznej i zawodowej osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej.**

**Kamil Bobek**

**Zastępca Dyrektora, Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej**

## Spis treści:

### ❖ WYZWANIA

1. Współpraca zamiast rywalizacji – edukacja z przedsiębiorczości społecznej  
*Anna Dranikowska, Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych*

### ❖ ROZWÓJ

1. Lubelskie - lokalne  
*Marta Rak, z-ca Dyrektora ROPS w Lublinie*
2. Ludzie są najważniejsi. Człowiek w centrum.  
*Katarzyna Loska-Szafrąńska, Prezes Fundacji Rozwoju Ekonomii Społecznej*
3. Moja droga do PRZYSTANI  
*Zofia Stodoła, Prezes Fundacji PRZYSTAŃ*
4. Jak Podmioty Ekonomii Społecznej poradziły sobie z pandemią. Elastyczność i reagowanie na potrzeby rynku i otoczenia w działalności przedsiębiorstw społecznych  
*Artur Brzozowski, Specjalista ds. Upowszechniania Ekonomii Społecznej w OWES Dobra Robota*

### ❖ DOBRE PRAKTYKI

1. Opieka szyta na miarę  
*Piotr Frołowicz, Prezes Spółdzielni Socjalnej Grupa Alivio*
2. Zwiększenie świadomości społeczeństwa lokalnego w obszarze autyzmu  
*Przemysław Saczuk, Prezes Fundacji Pro Aperte*
3. Współpraca Gminy Dąbie ze Spółdzielnią Socjalną „Ale Smacznie”, jako dobra praktyka ekonomii społecznej w środowisku lokalnym  
*Dorota Nowosielska, Inspektor Urzędu Miejskiego w Dąbju*
4. Społecznie odpowiedzialni – najlepsza inwestycja w rozwój miasta Bielsko - Białej i jego mieszkańców  
*Sylwia Matysiak, Inspektor Centrum Organizacji Pozarządowych Wydziału Spraw Obywatelskich i Przedsiębiorczości Urzędu Miejskiego w Bielsku Białej*

### ❖ AKTUALNOŚCI

1. Rozstrzygnięcie Konkursu o przyznanie certyfikatu Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej 2021  
*Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej MRiPS*
2. Główne zmiany ustawy o zatrudnieniu socjalnym  
*Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej MRiPS*
3. Informacja o naborze wniosków w Konkursie Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej 2022.  
*Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej MRiPS*

## **Współpraca zamiast rywalizacji - edukacja z przedsiębiorczości społecznej**

Wychowanie do wartości przez kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych, rozwijanie kreatywności, przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych uczniów to niektóre z kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2019/2020 ustalone przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. W roku szkolnym 2020/2021 Ministerstwo wskazało z kolei na znaczenie wychowania do wrażliwości na prawdę i dobro oraz kształtowanie do właściwych postaw szlachetności oraz zaangażowania społecznego. To także wartości znaczące dla ekonomii społecznej, wartości które przedsiębiorstwa społeczne i inni interesariusze ekonomii społecznej próbują konsekwentnie rozwijać i wzmacniać od lat. Warto w tym kontekście przypomnieć, że „kształtowanie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej jest jednym z celów Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (Obszar IV – Solidarne społeczeństwo). Przedsiębiorczość społeczna jest więc przestrzenią, w której możliwa jest współpraca sektora oświaty z sektorem ekonomii społecznej.

### **Czym jest przedsiębiorczość społeczna?**

Najważniejszy jest punkt wyjścia – zaciekawienie. Pojęcie ekonomii społecznej często jest mgliście rozpoznawane nie tylko przez uczniów, ale i przez nauczycieli, dlatego rozpoczęcie współpracy często rozpocząć trzeba od jego wyjaśnienia. Przedsiębiorczość społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która łączy działalność ekonomiczną z działalnością pożytku publicznego. Dzięki temu służy m.in. integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu. Najprościej rzecz ujmując, przedsiębiorczość społeczna to działalność w centrum której znajduje się człowiek. Niejednokrotnie słabszy, zmagający się z różnymi trudnościami, potrzebujący naszego wsparcia. To również działalność, w której kluczową rolę ogrywa współpraca, umiejętność słuchania innych i solidarność. Unikalną wiedzę i kompetencje w tym właśnie obszarze ekonomia społeczna ma do zaoferowania sektorowi oświaty.



## Współpraca zamiast rywalizacji!

Dobrym punktem wyjścia do współpracy może być program edukacyjny *Przedsiębiorczość społeczna dla szkół podstawowych. Współpraca zamiast rywalizacji*, opracowany przez Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej z Poznania. Program zawiera treści nauczania i propozycje grupowych zajęć dla uczniów szkół podstawowych (klasy IV – VIII) możliwych do wykorzystania zarówno w edukacji formalnej, jak i nieformalnej z zakresu przedsiębiorczości społecznej.



Foto. Anna Dranikowska

Możliwościom szerokiego wykorzystania programu sprzyja fakt, że ekonomia społeczna to niezwykle szerokie pojęcie – wartości, które ze sobą niesie: wrażliwość na potrzeby innych, odpowiedzialność, czy solidarność są niezwykle istotne również w innych sferach życia, podobnie jak kompetencje: przedsiębiorczość, komunikacja czy umiejętność współpracy.

*Mamy nadzieję, że zaproponowany program będzie z jednej strony wartościowym uzupełnieniem istniejących programów nauczania, a z drugiej pozwoli młodym ludziom*

*zdobyć wiedzę z zakresu podstawowych zagadnień z obszaru przedsiębiorczości społecznej* – mówi Anna Dranikowska, specjalistka ds. edukacji w Stowarzyszeniu Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych.

## Co w programie?

Program składa się z trzech części. W części pierwszej – teoretycznej - zawarte zostały informacje z zakresu celów i treści kształcenia oraz korelacji z podstawą programową. Część tę uzupełniają zalecenia o tym, jak korzystać z programu i przedstawienie metod dydaktycznych. Część druga i trzecia to materiały praktyczne, w tym 18 scenariuszy lekcyjnych o różnym stopniu trudności. Moduły odpowiadają poruszonym treściom programowym – od budowania wrażliwości społecznej po praktyczny wymiar przedsiębiorczości społecznej. Uzupełnieniem scenariuszy jest część trzecia, która zawiera materiały dydaktyczne niezbędne do prawidłowego przeprowadzania zajęć.

Anna Dranikowska: *Naszym celem jest stworzenie materiałów na tyle różnorodnych, żeby każdy mógł znaleźć w nim coś dla siebie. W podstawie programowej nie ma przedmiotu pod nazwą przedsiębiorczość społeczna. Jesteśmy jednak przekonani, że zagadnienia które poruszamy i które związane są z ekonomią społeczną z powodzeniem mogą zostać zastosowane podczas lekcji wiedzy o społeczeństwie, historii, geografii, religii czy etyki.*

Wśród narzędzi dydaktycznych pojawiają się narzędzia: filmy edukacyjne, gry miejskie, karciane czy planszowe, jak chociażby ciesząca się szczególną popularnością wśród uczniów Kooperatywa. To gra, w której uczestnicy zakładają przedsiębiorstwo społeczne. Ich celem jest przetrwanie na rynku i założenie nowego przedsiębiorstwa, a najważniejszą zasadę gry można podsumować bardzo prosto: jeden za wszystkich, wszyscy za jednego. *Przeprowadziliśmy dziesiątki warsztatów z wykorzystaniem tej gry planszowej i każdy był inny* – mówi Marek Gruchalski, doradca kluczowy i trener Stowarzyszenia – *można jednak zaobserwować pewną prawidłowość: uczestnicy bardzo szybko orientują się, że zwycięstwo w grze jest możliwe tylko przy pełnej współpracy. I że trzeba troszczyć się o najłabszych uczestników.* Gra zyskała uznanie nie tylko wśród szkół. Dzięki zaproszeniu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej mieliśmy okazję zagrać w nią z uczestnikami Forum Młodych Liderów w Nowym Sączu w 2019 roku.

W programie przypomniane zostały również tradycje spółdzielczości uczniowskiej. Działalność w spółdzielni uczniowskiej wspiera rozwój postaw przedsiębiorczych



i obywatelskich. Kompetencje nabywane podczas działalności to między innymi wiedza z zakresu ekonomii czy umiejętność uczenia się i pracy w zespole.

### Przedsiębiorczość społeczna w praktyce

Ostateczna wersja programu została zaakceptowana przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Współpraca z Wielkopolskim Centrum Ekonomii Solidarnej oraz Miastem Poznaniem pozwoliła na pilotażowe wdrożenie go w siedmiu szkołach w Poznaniu. Łącznie było to 70 godzin warsztatów dla blisko 150 uczestników. W kolejnym roku szkolnym Stowarzyszenie planuje rozpocząć podobne działania we Wschodniej Wielkopolsce, w subregionie konińskim. Uczestnicy i uczestniczki warsztatów dyskutowali o wartościach w biznesie, szukali pomysłu na spółdzielnię uczniowską, spotkali się z praktykami i uczyli, że współpraca i solidarność mogą być równie ważne jak rywalizacja. Ciekawą częścią działań edukacyjnych, o których warto również wspomnieć w tym kontekście są spotkania filmowe wokół ekonomii społecznej. Regularnie takie działania stara się prowadzić Wielkopolski Ośrodek Ekonomii Społecznej w Koninie. – *Zależy nam na tym –* podkreśla Emilia Wasielewska, specjalistka ds. promocji WOES – *żeby w kinie spotkały się grupy, które na co dzień nie mają wielu okazji do rozmowy czy wspólnego uczestnictwa w jakichkolwiek działaniach. Są to więc uczniowie i uczestnicy warsztatów terapii zajęciowych, ale też mieszkańcy domów dziennego pobytu czy członkowie lokalnych klubów seniora. Wszyscy wspólnie oglądamy film, a później dyskutujemy z zaproszonymi przedstawicielami lokalnych przedsiębiorstw społecznych. Nie ma złych pytań, nie ma złych odpowiedzi, ale dyskusja jest zawsze. I chyba tylko raz zdarzyło się, że grupa uczestników wyszła bezpośrednio po seansie.*

Oczywiście nie wszystkie szkoły mają możliwość udziału w warsztatach w pełnym wymiarze godzin. Są szkoły, którym udaje się wygospodarować godzinę lub dwie. I z takimi też chętnie współpracujemy tak opracowując materiał, żeby z jednej strony przekazać maksymalnie dużo informacji na temat ekonomii społecznej, z drugiej – żeby tę wiedzę podać w sposób maksymalnie przystępny i atrakcyjny. Odzew jest pozytywny: młodzież chętnie uczestniczy w zajęciach, docenili je również gospodarze przyznając, że: „działania wzbogaciły treści przekazywane uczniom przez naszą szkołę w obszarze kompetencji społecznych i obywatelskich, poruszyły bowiem tak istotne kwestie, jak wrażliwość społeczna, uważność, wspólna odpowiedzialność, współdziałanie, planowanie

i kreatywność”. To kompetencje, które potrzebne będą nie tylko osobom zagrożonym marginalizacją, ale również a może przede wszystkim przyszłym przedsiębiorcom, politykom i wszystkim osobom, które będą decydować o tym, jak będzie wyglądał nasz świat. Zdecydowanie warto współpracować.



Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych działa od 2003 roku. Naszym celem jest udzielanie szerokiego wsparcia osobom indywidualnym i podmiotom ekonomii społecznej, w tym spółdzielniom socjalnym i innym przedsiębiorstwom społecznym. Od 2010 roku Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych prowadzi Wielkopolski Ośrodek Ekonomii Społecznej (WOES). Od 2015 roku OWES prowadzony przez SNRSS posiada akredytację Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, świadcząca o wysokiej jakości usług świadczonych przez Ośrodek. Siedziba Stowarzyszenia znajduje się w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Ekonomii Społecznej obejmuje swoim zasięgiem teren subregionu konińskiego.

Z programem edukacyjnym „Współpraca zamiast rywalizacji”, a także ze scenariuszami zajęć oraz materiałami dydaktycznymi można zapoznać się odwiedzając stronę internetową: [www.przedsiębiorczosc-spoeczna.pl](http://www.przedsiębiorczosc-spoeczna.pl)

Więcej informacji na temat Stowarzyszenia Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych można znaleźć na stronie: [www.spoldzielnie.org](http://www.spoldzielnie.org)

## **Lubelskie – lokalne**

Dyskusja, którą toczyliśmy wokół ekonomii społecznej, a raczej przedsiębiorczości społecznej w województwie lubelskim, to kwestia czy bardziej przedsiębiorczo czy bardziej społecznie, a może po prostu przedsiębiorczo i społecznie w kontekście każdego przedsiębiorstwa. Na pewno lokalnie. Zaczniemy od tego czym jest ekonomia społeczna w waszym regionie i w jakich warunkach się rozwija, a potem trochę o naszej lokalności.

Lubelszczyzna to piękne i malownicze tereny pokryte lasem, osadzone na lessach i wapieniach, piaskowcach i marglach. Niestety pozycję rozwojową województwa lubelskiego charakteryzuje nie tylko walor turystyczny, ale zjawiska społeczne, które obserwujemy od wielu lat: niski poziom urbanizacji, słabe wyposażenie w infrastrukturę, duży udział sektorów tradycyjnych, głównie rolnictwa, niska atrakcyjność inwestycyjna, dobrze rozwinięty sektor badawczo-rozwojowy, odpływ migracyjny i tzw. peryferyjność<sup>1</sup>.

Tworzenie kierunków rozwoju polityki społecznej związane jest z poszukiwaniem skutecznych rozwiązań, które będą odpowiedzią na wysoki ubytek ludności wynikający z przyczyn ekonomicznych i społecznych, systematycznie rosnący udziałem osób starszych, koncentracja ludności w Lubelskim Obszarze Metropolitalnym oraz wokół ośrodków subregionalnych, wysoki zasięg ubóstwa ekonomicznego utrzymujący się powyżej średniej w kraju. Ponadto zauważalna jest tendencja powiększania się rodzin, które uzyskują bardzo niskie dochody pomimo aktywności zawodowej oraz stosunkowo niski poziom aktywności zawodowej wśród osób niepełnosprawnych w porównaniu z poziomem kraju.<sup>2</sup>

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie traktuje ekonomię społeczną jako wyzwanie, a podmioty ekonomii społecznej są dla niego partnerem w tworzeniu skutecznych rozwiązań, bo mamy świadomość, że mają realny wpływ na rozwój społeczności lokalnych i praktyczny udział w rozwiązywaniu problemów społecznych, ponieważ są najbliżej człowieka, a zmiana społeczna zaczyna się od przemiany postaw.

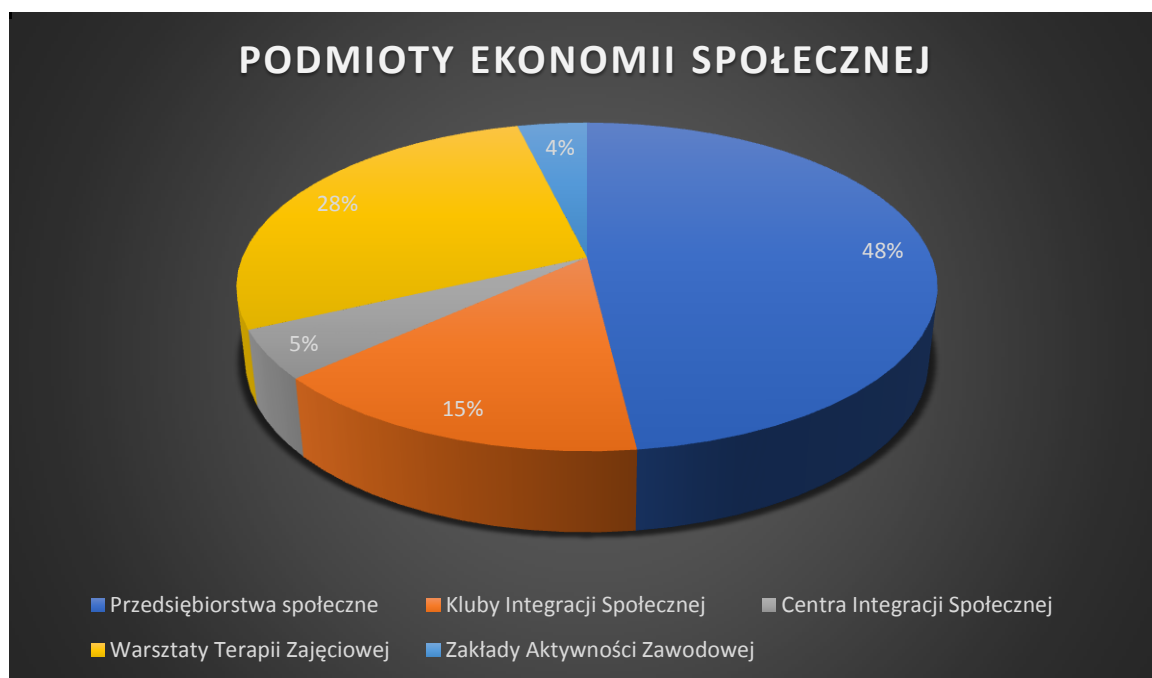
---

<sup>1</sup> Strategia Województwa Lubelskiego do roku 2030, str. 18.

<sup>2</sup> Strategia Województwa Lubelskiego do roku 2030, str. 21, 26.

Praktycznym wyrazem ekonomii społecznej są funkcjonujące w województwie lubelskim podmioty ekonomii społecznej: 101 przedsiębiorstw społecznych<sup>3</sup>, 59 warsztatów terapii zajęciowej, 8 zakładów aktywności zawodowej, 10 centrów integracji społecznej, 32 kluby integracji społecznej oraz organizacje pozarządowe, których w woj. lubelskim funkcjonuje około 8000.

**Rys. Podmioty ekonomii społecznej w woj. lubelskim (bez NGO).**



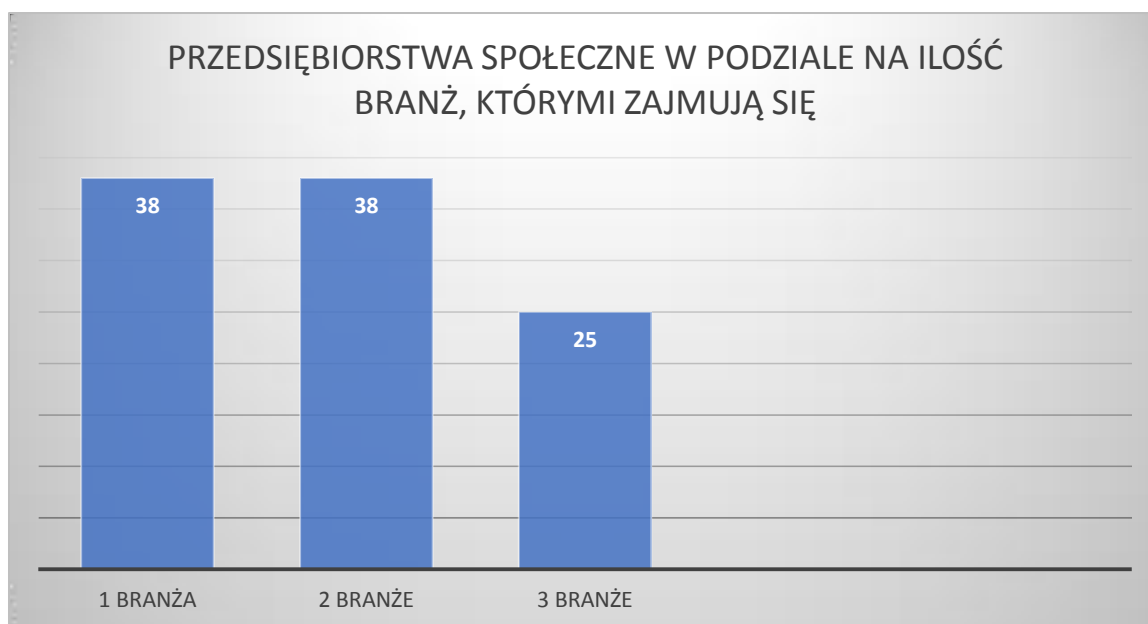
Źródło: Opracowanie własne na podstawie dostępnych danych.

Lubelskie przedsiębiorstwa społeczne realizują działania w 14 branżach. Przedstawia to poniższy wykres:



Źródło: Opracowanie własne.

<sup>3</sup> <http://www.bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/województwo-11-lubelskie.html>



*Źródło: Opracowanie własne.*

Wśród 101 funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych większość jest ukierunkowana na jedną lub dwie branże, natomiast jest 25 takich, które działają w 3 lub więcej branżach. Zdecydowana większość świadczy usługi gastronomiczne oraz socjalne.

### **Lubelskie - lokalnie**

Nasze przedsiębiorstwa społeczne funkcjonują i powstają przede wszystkim w małych miejscowościach, gdzie ludzie funkcjonują w określonej kulturze i tradycji oraz mają ukształtowane poczucie wspólnoty. Rozpoczęcie działalności poszczególnych podmiotów jest procesem, w którym głównymi aktorami są jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe jako założyciele spółdzielni socjalnych, ośrodki wsparcia ekonomii społecznej oraz osoby, które poszukują możliwości zmiany swojej sytuacji. Wynikiem starań i pracy tych wszystkich osób są przedsiębiorstwa społeczne, które są kompromisem, a może wypadkową pomiędzy oczekiwaniami lokalnych JST, które mają świadomość zapotrzebowania na usługi społeczne, spółdzielcami, którzy mają określone umiejętności, kompetencje i potrzeby związane z podjęciem zatrudnienia oraz potrzebami, które reprezentuje środowisko lokalne. Ponieważ każde przedsiębiorstwo społeczne realizuje swoje działania w jakimś kontekście społecznym, jest mocno zakorzenione w społeczności lokalnej i odpowiada na lokalne potrzeby. To tam jest ich główny rynek zbytu, tam poszukują zleceń i realizują swoje usługi oraz tkają sieć współpracy z lokalnymi instytucjami

i podmiotami. No właśnie, poczucie wspólnoty pomiędzy poszczególnymi, konkretnymi podmiotami ekonomii społecznej a lokalnymi instytucjami to jest to, co nas wyróżnia i co buduje relacje w środowisku lokalnym.

## **Współpraca to podstawa – hrubieszowskie konsorcjum**

Umiejętność współpracy i uczynienie z niej ważnej dla organizacji wartości to podstawowe wyzwanie każdej organizacji. Wszyscy to wiedzą, ale tak naprawdę nie każdy rozumie, jak zbudować kulturę współdziałania, w jaki sposób przełożyć ją na konkretne działania.

Takim przykładem właściwej współpracy jest konsorcjum, które funkcjonuje w Mienianach, w gminie Hrubieszów. Powstało w 2019 roku, jako efekt pewnego ciągu zdarzeń. Zapraszam w krótką podróż, jak w Lubelskiem staramy się rozwiązywać lokalne problemy społeczne.

Potrzebny jest lider. Mała miejscowość, rolniczy teren, wysokie bezrobocie i brak szansy na zatrudnienie oraz ludzie - samorządowcy, którzy szukają możliwości by dać klientom ośrodka pomocy społecznej szansę na zatrudnienie, a tym samym poczucie godności i samodzielności życiowej. W 2013 roku założyli Stowarzyszenie „Przystań” w Mienianach, które powołało Centrum Integracji Społecznej. Przez kolejne lata działalność Centrum była skoncentrowana na szkoleniu osób bezrobotnych, kobiet i mężczyzn, którzy chcieli codziennie rano wstawać do pracy i otrzymywać wynagrodzenie. Pojawiła się myśl: co dalej? Dla kadry Centrum ważne było, by uczestnicy kończąc program reintegracji społeczno-zawodowej pracowali. Odpowiedzią było utworzenie w latach 2018-2019 dwóch spółdzielni socjalnych, które zatrudniają absolwentów CIS: Spółdzielnia Socjalna Kuźnia Talentów oraz Galeria Dobrego Smaku. Centrum Integracji Społecznej w Mienianach niezauważalnie stało się liderem w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej, obejmującym swoim zasięgiem gminę i miasto Hrubieszów. Dla osób, które nie uczestniczą w zajęciach CIS, a wykazują determinację do zmiany swojej sytuacji, powstał Klub Integracji Społecznej. W 2019 roku zapadła decyzja o zawiązaniu konsorcjum, którego celem było dążenie do wewnętrznej spójności obu spółdzielni, ścisła współpraca między pracownikami, wejście na wyższy pozalokalny poziom działalności spółdzielni oraz wypracowanie wspólnej strategii rozwoju konsorcjum w oparciu o potencjał spółdzielni. Właściwie powód był bardzo praktyczny - potrzeba tworzenia kolejnych miejsc pracy i zabezpieczenia potrzeb społeczności lokalnej.



Powstała kolejna Spółdzielnia Socjalna „Nasze Drogi”, która zatrudnia mężczyzn do realizacji prac remontowych i budowlanych. Konsorcjum się rozwija. Podmioty, które obecnie wchodzi w jego skład, stały się głównym realizatorem usług społecznych w gminie, a tym samym pracodawcą. Każdy uczestnik Konsorcjum przestaje być osobą wykluczoną społecznie. Jest partnerem, aktywnie pracującym na swoją przyszłość, a spółdzielnie socjalne postrzegane są jako przedsiębiorstwa świadczące usługi wysokiej jakości.

Można powiedzieć, że konsorcjum jest widzialnym świadectwem relacji, które łączą wójta, przedstawicieli ośrodka pomocy społecznej oraz wszystkich innych instytucji, którzy systematycznie spotykają się i rozmawiają o trudnościach, możliwościach i potrzebach.

### Skąd się bierze sukces?

Zaufanie, współpraca i odpowiedzialność. W planowaniu i realizacji działań, w których w centrum znajduje się człowiek, ma to ogromne znaczenie. W procesie tworzenia przedsiębiorczości społecznej znaczenie ma zaangażowany wójt, burmistrz, kierownik ośrodka pomocy społecznej czy dyrektor powiatowego urzędu pracy. Szczególnie, kiedy tak jak na Lubelszczyźnie, przedsiębiorstwa społeczne tworzone są przede wszystkim na terenach wiejskich lub małych miast. Szczególnie w okresie pandemii, kiedy wsparcie władz lokalnych w różnej formie, czasami decyduje o utrzymaniu miejsc pracy. Ważne jest nieugięte dążenie do partnerskiej współpracy, stworzenie przestrzeni do dialogu, zaproszenie lokalnych aktorów do rozmowy, do wspólnego działania. Znaczenie ma również wsparcie odpowiedzialnych doradców ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, którzy posiadają środki finansowe na dotacje, ale również są głosem rozsądku, źródłem fachowej wiedzy, opiekunem i coachem.

Województwo Lubelskie poprzez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przyjęło na siebie rolę koordynacyjną, wspierającą tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, poprzez tworzenie klimatu sprzyjającego rozwojowi ekonomii społecznej w województwie. Staramy się być wszechstronni realizując działania koordynacyjne w tym obszarze, jednak na przestrzeni ostatnich lat widzimy swoją rolę szczególnie w obszarze rzecznictwa, promocji i upowszechniania inicjatyw i idei związanych z przedsiębiorczością społeczną. Przyjęliśmy w pewnym sensie rolę menadżera lokalnie funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej, by pokazać ich działalność, produkty i usługi wysokiej jakości na poziomie regionalnym oraz ponadregionalnym. Przedsiębiorcy społeczni są prelegentem na każdej naszej konferencji,

kupujemy ich produkty i usługi, podkreślając jakość wykonania, wydajemy broszury i materiały promujące ich działalność oraz zachęcamy do uczestnictwa w konkursach na poziomie krajowym.

Samorząd Województwa docenia wagę i rolę podmiotów ekonomii społecznej i szczególnie wyróżnia tych, dla których jakość świadczonych usług jest priorytetem. Zależy nam na rozwoju obszaru dostarczania wysokiej jakości usług społecznych oraz produktów, które stanowią wizytówkę naszego Regionu a ekonomia społeczna stanowi nie tylko jeden z priorytetów Unii Europejskiej, ale także kluczowy kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, jest nową nadzieją na polepszenie bytu ludzi, którzy nie mogą sobie poradzić na rynku pracy.

Żyjemy w czasach dynamicznych zmian, które wymagają od wszystkich odpowiedzialności i solidarności. Szczególne znaczenia nabiera promowanie i upowszechnianie rozwoju działalności gospodarczej, przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy, dlatego warto szukać nowych rozwiązań, które opierając się na mechanizmach samoorganizacji obywateli oraz rynku, będą ograniczały rozwój funkcji opiekuńczej państwa.

**Warto mówić i pokazywać ideę ekonomii społecznej. I o tym staramy się pamiętać!**

### Ludzie są najważniejsi. Człowiek w centrum.

*Jest taki OWES, który nie tylko stał się ROWES-em, ale nawet ROWES-em 2.0*

**W samym środku tej historii** przytrafiła się pandemia. Wszystkie działania stanęły na głowie, trzeba było radzić sobie z okolicznościami, z jakimi nikt z nas wcześniej się nie zetknął. I to jest właśnie sytuacja, w której organizacja pozarządowa pokazuje, na co ją stać, ile jest naprawdę warta. Uruchomiliśmy, dzięki partnerskiej współpracy ze Śląskim Urzędem Marszałkowskim zakupy interwencyjne. Mogliśmy kupować produkty i usługi od przedsiębiorstw społecznych i przekazywać je instytucjom zaangażowanym w przeciwdziałanie skutkom pandemii. Bez tego los wielu naszych przedsiębiorstw społecznych rysował się niewesoło – np. zamknięcie szkół zakończyło z dnia na dzień dostawy cateringowe, niemożliwe było też świadczenie usług kosmetycznych. Usługi te były głównym źródłem utrzymania wielu z nich. W zasadzie praktycznie do zera spadło zapotrzebowanie na wszystko, co oferowały nasze przedsiębiorstwa, oprócz szycia maseczek czy usług dezynfekcyjnych.

Efekty zakupów interwencyjnych przedstawiają się imponująco:

- do tej pory (stan na 1 grudnia 2021 r.) wydaliśmy 711.142,43 zł,
- wsparliśmy 55 instytucji, takich jak ośrodki pomocy społecznej, przychodnie lekarskie, szpitale, placówki oświatowe, placówki wsparcia dla dzieci i osób niepełnosprawnych.

Od przedsiębiorstw kupowaliśmy:

- posiłki dla medyków oraz dla podopiecznych np. z WTZ, MOPS i placówek wsparcia dziennego,
- usługi dezynfekcji pomieszczeń i sprzętu, zwłaszcza po stwierdzeniu w danej placówce przypadków C-19,
- przyłbice ochronne.



*Przygotowania do ozonowania pomieszczeń pomocy społecznej*



*Posiłki dla medyków bezpośrednio zajmujących się pacjentami chorymi na Covid-19*



*Posiłki dostarczane do punktów szczepień*

Nasze wysiłki zostały docenione:

- *ROWES wspierał nasze przedsiębiorstwo zarówno profesjonalnym doradztwem w zakresie prawa zamówień publicznych, jak i podatkowych. Nieocenionym było wsparcie w czasach pandemii COVID-19. Główną działalnością naszego przedsiębiorstwa jest catering dla szkół publicznych w Tychach. Dzięki możliwości przygotowywania*

*obiadów dla szpitala miejskiego, mogliśmy utrzymać płynność finansową, a nasi pracownicy mogli utrzymać swoje stanowiska pracy. Dzięki dotacji z projektu ROWES 2.0, wsparciu pomostowemu i doradztwu mogliśmy stworzyć - co ważniejsze - utrzymać miejsca pracy stworzone w ramach przedsiębiorstwa. Natomiast dzięki wsparciu finansowemu w ramach zakupu posiłków dla medyków walczących z Covid-19 mogliśmy utrzymać płynność finansową i systematycznie działać. Jesteśmy ogromnie wdzięczni za okazane wsparcie - Arkadiusz Jastrząb, prezes przedsiębiorstwa społecznego **Jemy eko gotuje Spółka z o.o., Tychy.***

**Nasza historia zaczęła się** oficjalnie 18 sierpnia 2008 roku. Wtedy powstała Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej, założona przez dwie przyjaciółki, które, już z doświadczeniami w organizacjach pozarządowych, postanowiły związać swe życie i aktywność z ekonomią społeczną, czyli pomaganiem ludziom.

Przez 13 lat dotychczasowej działalności Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej zrealizowała wiele projektów, jednak bez wątplenia największym i najważniejszym jest OWES, który nazwaliśmy ROWES (czyli Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej). W pierwszym projekcie Fundacja nasza był partnerem, w ROWES 2.0 (trwającym od 2018 roku) stała się liderem, który wraz z Centrum Społecznego Rozwoju z Mikołowa oraz Miastem Gliwice /Centrum 3.0 – Gliwicki Ośrodek Działań Społecznych realizuje z powodzeniem obecnie trwający projekt. Działania obejmują subregion centralno-południowy województwa śląskiego. W ramach projektu świadczone są usługi w zakresie: doradztwa, szkoleń i usług biznesowych na rzecz rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, udzielanie dotacji na zakładanie przedsiębiorstw społecznych i wsparcie już funkcjonujących w zakresie tworzenia dodatkowych miejsc pracy, animacji środowisk lokalnych i rozwoju inicjatyw organizacji obywatelskich, wyszukiwanie, promowanie i wdrażanie długookresowych źródeł finansowania podmiotów ekonomii społecznej.

*Na pomarańczowo zaznaczony  
obszar województwa śląskiego, na  
którym działa ROWES 2.0*



Dysponujemy tymi samymi narzędziami (w tym dotacjami na tworzenie miejsc pracy), co inne OWES-y. Wspieramy organizacje, ruchy nieformalne, inicjatywy obywatelskie, osoby zamierzające utworzyć przedsiębiorstwa społeczne. Wyłaniamy liderów lokalnych inicjujących i wspomagających działania w środowisku lokalnym. Dzięki naszym działaniom animacyjnym i doradczym powstało wiele nowych i aktywnie działających przedsiębiorstw społecznych. Wspieramy je nie tylko na początku drogi. Doradzamy też przedsiębiorstwom społecznym w trakcie prowadzenia działań, w celu utrzymania trwałości oraz w zakresie konkurencyjności na otwartym rynku. Wiążemy nasze działania animacyjne (i nie tylko) z innymi projektami, współpracujemy z sieciami OWES-ów. Ostatnio poszerzyliśmy projekt ROWES 2.0 o komponent międzynarodowy – wspólnie z Partnerem z Włoch opracowaliśmy „Model TRZY-EL”, dotyczący innowacyjnego podejścia do rozwiązywania problemów społecznych, a łączący trzy sektory: organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego oraz strefę biznesu.





Wizyta w Reggio di Calabria, podczas tworzenia „Modelu TRZY-EL”

Dzięki współpracy międzynarodowej możliwe było zapoznanie się z włoskimi doświadczeniami dotyczącymi integracji i włączaniu migrantów w funkcjonowanie społeczeństwa. Z jednej strony Polska, być może, stoi w przededniu kryzysu migracyjnego, z drugiej zaś strony osoby zagrożone wykluczeniem są swoistymi wewnętrznymi migrantami i konieczne jest podejmowanie wobec nich działań podobnych, jak ma to miejsce przy integracji migrantów. Włochy, jako kraj szczególnie dotknięty problemem masowej migracji (a szczególnie południe, skąd wywodzą się partnerzy projektu), stają się znakomitym wzorcem do naśladowania, do przenoszenia i adaptacji wypróbowanych rozwiązań.

„Nasze” przedsiębiorstwa społeczne zajmują się bardzo zróżnicowanymi dziedzinami – od druku 3D po przedszkola z autorskimi programami, od cateringu po sprzątanie i dezynfekcję, od sportu po kulturę. Zresztą oddajmy im głos.

- *Fundacja Hedvigis powstała, by pomagać osobom z grupy zagrożenia wykluczeniem społecznym. Otrzymaliśmy propozycję spotkania i zaproszenie do udziału w projekcie ROWES 2.0. Po owocnym spotkaniu została podjęta decyzja, że rozpoczynamy współpracę i podejmujemy działania dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia salonu stylizacji paznokci. Pomoc ze strony ROWES, wsparcie doradców, specjalistów, konsultacje oraz profesjonalne wskazówki jak prowadzić przedsiębiorstwo była nieoceniona. Bardzo, bardzo dziękujemy, najbardziej za ludzkie i empatyczne podejście do procesu zakładania i funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego, zwłaszcza w czasie pandemii! **Dziękujemy za uśmiech i dobre słowo!***

- Małgorzata Węglarska, prezes **Fundacji Hedvigis z Gliwic**



Przedsiębiorstwo społeczne -  
Fundacja Hedvigis.

- *Dla nas najważniejsze jest doradztwo biznesowe – bardzo dobrze poprowadzone przez doradcę ROWES 2.0. Ważne też jest wsparcie finansowe, jakie przedsiębiorstwa społeczne mogą uzyskać, dzięki czemu udało nam się otworzyć przedsiębiorstwo społeczne – Firmę Cateringową EKO Mniam Spółka z o.o. Wraz z ROWES 2.0 nasze przedsiębiorstwo społeczne mogło zaangażować się w przygotowanie posiłków dla potrzebujących dzieci, personelu szpitala wojewódzkiego czy lekarzy w punktach szczepień. Współorganizowaliśmy też akcję „Śniadanie Wielkanocne dla najuboższych Tyszan”, przebywających w kwarantannie lub izolacji. Doradcy Fundacji nie zostawiają przedsiębiorstwa bez wsparcia – zarówno finansowego, jak i merytorycznego. W swoich działaniach dbają zarówno o firmę, jak i jej pracowników – często osób wykluczonych i wymagających dodatkowego wsparcia. Moim zdaniem jest to wyróżnik ROWES - Dawid Kołodziejczyk, prezes **Firmy Cateringowej EKO Mniam Spółka z o.o., Tychy.***

#### **Na zakończenie tej historii podsumowanie:**

ROWES 2.0 to (co najmniej):

- 342 nowe miejsca pracy w przedsiębiorstwach społecznych,
- 255 organizacji, które korzystają lub już skorzystały ze wsparcia,
- 1008 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które otrzymają wsparcie w ramach projektu, również w postaci reintegracji zawodowo – społecznej.



*Praca animatorów  
ROWES 2.0.*

ROWES 2.0 to przede wszystkim ludzie, którym pomogliśmy, z którymi razem zrobiliśmy coś pożytecznego, którzy zostali naszymi przyjaciółmi. Z drugiej strony to ludzie, którzy tworzą Zespół – animatorzy i doradcy, specjaliści i eksperci, ale też pasjonaci i ambasadorzy ekonomii społecznej.

[www.ekonomiaspoleczna.org.pl](http://www.ekonomiaspoleczna.org.pl)

[www.rowes.com.pl](http://www.rowes.com.pl)

## ❖ ROZWÓJ

Zofia Stodoła - Prezes Fundacji PRZYSTAŃ

W Słupsku przy ulicy Gdyńskiej 13a od 9 marca 2020 roku działa Przedsiębiorstwo Społeczne PRZYSTAŃ, które obecnie zatrudnia 21 osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym. Wszyscy posiadają niepełnosprawność sprzężoną: z zespołem Downa lub Aspergera, z zaburzeniami neurologicznymi a nawet psychicznymi, mamy też dwie osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich. Najwspanialsza ekipa „odrzutków”, jaka mogła nam się przydarzyć. Ci młodzi ludzie po ukończeniu nauki w szkole nie mieli żadnych szans na zatrudnienie i usamodzielnienie, byli skazani na izolację w domach, postępującą degradację społeczną i regres umysłowy, nie mieli żadnych szans na pracę i godne życie. Obecnie oczekujących na przyjęcie do pracy jest ponad 40 osób – mamy nadzieję, że przyjdzie czas, kiedy uda nam się pomóc chociaż następnym dwudziestce.

***Jak to się stało, że pracują, że są szczęśliwi, że z nadzieją patrzą w przyszłość?***

Spróbujemy odpowiedzieć na to pytanie.

### „Moja droga do PRZYSTANI”

*ZOFIA STODOŁA – prezes Fundacji PRZYSTAŃ, przed założeniem Fundacji 35 lat pracowała w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Słupsku. Prowadziła zajęcia z socjoterapii i przekonywała swoich uczniów, że mimo niepełnosprawności mają szansę na sukces, pracę i samodzielność.*





Moja droga do PRZYSTANI była bardzo kręta, wyboista, długa, czasami zwalniała, jakby ciągnęła się po górskich zakrętach, a czasem przyśpieszała, jakbym jechała autostradą. Spróbuję ją opisać.

## Pakowanie bagażu

Moim największym bagażem było poczucie zniweczenia efektów wieloletniej pracy pedagogicznej i poczucie odpowiedzialności za tych młodych ludzi, którzy kończyli szkołę, a potem wpadali w czarną dziurę osamotnienia. Pamiętam wiele spotkań z absolwentami i ich rodzicami, pamiętam bezradność w poszukiwaniu odpowiedzi na pytania: *co ja teraz zrobię? co my teraz mamy zrobić, przecież nikt nas nie chce?* **BARDZO MI TO CIAŻYŁO!**

## Mikro podróże

Założyłam Stowarzyszenie, pisałam projekty, których celem była aktywizacja zawodowa absolwentów SOSW. Wyszukiwałam przedsiębiorców, którzy zechcieli przyjąć na staż moich absolwentów, musiałam być bardzo przekonująca, bo sporo staży udało mi się załatwić. Ale jest wielka różnica między akceptacją niepełnosprawnych wyrażoną przez zarząd firmy, a akceptacją współpracowników ze stanowiska obok. Dużo energii kosztowały mnie wówczas kontakty z pracodawcami i rozwiązywanie bieżących problemów moich podopiecznych. *Aż zatrzymałam się na przystanku, na który dotarłam z mojej wsi, zostawiając otwarty dom, gnając co siłą, bo Jarek dostał w pracy szału ... gdy przyjechałam splotany Jarek wtulił się we mnie jak dziecko i nie trzeba było wzywać żadnej karetki.* Wystarczyło potraktować go z szacunkiem i nie mieć pretensji o coś, czego nie zrobił. Wystarczyło! Zrozumiałam, że otwarty rynek pracy, to koniec drogi usamodzielnienia, a nie początek. Musiałam szukać nowych ścieżek.

## Decyzja o zmianie trasy

Zorganizowałam w mojej szkole konferencję, na którą zaprosiłam wszystkich, którym nie był obojętny los osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną. Stawili się rodzice, nauczyciele, przedstawiciele GOPS-ów, PCPR, MOPR, WTZ i wszystkich NGO działających w Słupsku. Była wśród nich szefowa Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych WIATRACZEK, co będzie miało dla mnie kluczowe znaczenie, jeszcze nie teraz, ale nie przesadzę, kiedy powiem, że uratuje ona nie tylko PRZYSTAŃ, ale i mnie.

Tymczasem od maja do grudnia 2017 roku odbywały się warsztaty, rozmowy, animacje – powstała strategia pomocy dorosłym z niepełnosprawnością intelektualną i, co bardzo ważne, do naszego pociągu wsiadł Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) z subregionu słupeckiego prowadzony przez Centrum Inicjatyw Obywatelskich ze Słupska, Słowińską Grupę Rybacką z Przewłoki i Fundację Dorzecze Słupi z Krzyni. Jego animator, doradcy specjalistyczni i kluczowi, od tej pory będą nam towarzyszyć w tej podróży. To będzie nasz kierownik pociągu – konduktor, który jak trzeba sprzedaje bilety – dotacje, przestawia pociąg na inne tory, organizuje przesiadki – wizyty studyjne.

### **Wyznaczanie nowej drogi**

Opracowanie Strategii Pomocy Osobom z Niepełnosprawnością Intelektualną ze Słupska i powiatu słupeckiego pozwoliło nam wytyczyć dwa różne cele. Pierwszy to powstanie Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z głęboką niepełnosprawnością, drugi to oczywiście utworzenie Przedsiębiorstwa Społecznego, gdzie znajdą miejsce pracy moi absolwenci, a więc Ci, którzy nie znajdują miejsca w Warsztatach Terapii Zajęciowej, a są na tyle sprawni, że MOGĄ i CHCĄ podjąć pracę.

*Do pierwszego celu, przy wsparciu Urzędu Miasta, udaje się w miarę szybko dojechać. Wnioskujemy do Miasta, wspólnie z rodzicami piszemy petycję do ówczesnego prezydenta Roberta Biedronia. Miasto znajduje lokal, ogłasza konkurs na prowadzenie ŚDS, zgłasza się Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną oddział w Słupsku i... jeden cel podróży osiągnięty. Ale to nie moja droga, ja nadal walczę o tych, którzy chcą pracować, a więc trochę krążymy po Polsce.*

### **Przystanki**

Z pomocą OWES jedziemy do Szczecina, Kołobrzegu, Koszalina, spotykamy się z osobami, które prowadzą ZAZ, spółdzielnie socjalne; rozpytujemy, zwiedzamy, zbieramy wiedzę i korzystamy z doświadczenia innych. Oprócz mnie w tym pociągu znajdują się już przedstawiciele słupeckich NGO, Urzędu Miasta, PCPR i oczywiście rodzice. Wiadomo, podróż kształca i dodaje sił. Wracamy do Słupska i wydaje się, że możemy góry przenosić.



## PRZESIADKA do pociągu, który mknie na ulice Gdyńską

*W marcu 2019 roku staje się cud ... MAMY BUDYNEK, mamy konkretny cel podróży!*

Urząd Miasta Słupsk przekazuje nam nieodpłatnie obiekt po noclegowni. Powierzchnia 315 mkw. Szalejemy ze szczęścia! To nic, że budynek nadaje się do kapitalnego remontu

i wymaga przystosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością, napiszemy program do PFRON, dostaniemy pieniądze, zrobimy mały remoncik i będziemy mogli zatrudniać naszych podopiecznych. A tu... ostre hamowanie!!!! Remoncik okazuje się KAPITALNYM REMONTEM, a PFRON nie da pieniędzy, bo trzeba przez rok użytkować lokal, żeby móc aplikować o środki!!!! Jak użytkować lokal, który nie nadaje się do użytku? Już wsiedliśmy do naszego nowego pociągu, a tu nie ma jak zapłacić za bilet!

### Jak jechać bez biletu?

Mamy dwa wyjścia: albo oddajemy lokal Miastu, albo zbieramy kasę na bilet - czytaj remont budynku. Ale przecież świat osób niepełnosprawnych nie kończy się na PFRON-ie. Musimy udać się po pomoc do Słupszczan. Słupszczanie są wspaniali, wspierają nas jak mogą!



A nas już nic nie zatrzyma, a co najważniejsze, nie jadę już sama w tym pociągu. Niezliczona ilość historii i zdarzeń, pozwoliły nam spotkać wspaniałych ludzi, którzy uwierzyli mi i mojemu zespołowi, zobaczyli prawdziwą determinację, prawdziwą potrzebę pomocy:

- pan Roman, ojciec Mateusza, który wziął urlop, aby zmienić instalację hydrauliczną w fundacji (oczywiście nieodpłatnie);
- pan Michał, który przyszedł z wiaderkiem farby, a został kierownikiem budowy;
- pani Ania Dymna, która wsparła organizację koncertu i Olga Bończyk, nasza kochana Olga Bończyk, która przyjechała na koncert z Warszawy. Nie wzięła od nas grosza, oddała na licytację swój portret i na moją prośbę, aby przyjęła chociaż zwrot kosztów podróży, odpowiedziała: **„Pani Zosiu, proszę zrobić mi tę przyjemność”... ja mam Jej zrobić przyjemność, nie płacąc za koncert!**
- pan Wojtek przywiózł lampy led ... do końca myślałam, że dostanę jedną lampę, a cały budynek rozświetlają lampy od pana Wojtka;
- pan Adrian, który za cały sprzęt AGD do kuchni przysłał mi fakturę o „kolosalnej” wartości 7,97 zł (słownie: siedem złotych dziewięćdziesiąt siedem groszy)!!!!
- pani Jola projektująca nasze wnętrza oraz zabiegająca o sponsorów i materiały budowlane,
  - mamy też fotowoltaikę, za którą nie zapłaciliśmy ani złotówki, a przy piecu do wypalania gliny jest wprost nieoceniona.

Nie mówię już o tym, ile wagoników w naszym pociągu zajmuje Centrum Integracji Społecznej, z którego wysiadali pracownicy budowlani. Ktoś dał farbę, ktoś płytki, ktoś kaloryfery, ale też ktoś oszukał, źle zrobił, obiecał, że przyjdzie a nie przyszedł... OT, BUDOWA! I sprawa żarówek!

**Kiedy pędzę, żeby kupić żarówki, bo młodzież w ciemnościach czeka na zajęcia, w biegu odbieram telefon i słyszę: „to chcecie te żarówki, bo dzwoniłem już kilka razy?!”**

Koncert charytatywny, zbiórka publiczna, środki z OWES, bezinteresowna praca wielu pięknych ludzi. Pamiętam ten dotyk ręki starszej pani na moim ramieniu podczas zbiórki publicznej pod kościołem, kiedy wrzucała do puszki „wdowi grosz” i z taką mocą mówiła: **„Pani Zosiu, musi się Wam udać! My będziemy się modlić”**. Nie ukrywam, że Jej wiara wiele razy pozwoliła mi się podnieść, nie załamywać się w obliczu ciągłych problemów czy pytań



typu: „*Co te Wasze dzieciaki tymi trzęsącymi się łapami zrobią? Po co dawać im pracę, ich miejsce jest w WTZ!*”

Nasza budowa trwa, a ja siedzę w ostatnim wagoniku wyczerpana różnymi historiami pt.: zmiana zgody na remont na pozwolenie na budowę, bo zachciało mi się burzyć ścianę, żeby skrócić drogę z kuchni do świetlicy, a to ściana nośna... ale jak niepełnosprawni mają z gorącą herbatą przekraczać kręte korytarze, aby dojść do świetlicy?



Pociąg jedzie, a ja uzgadniam z moją grupą inicjatywną i OWES, że musimy założyć nowy podmiot, który weźmie odpowiedzialność za całą naszą podróż. 30 sierpnia 2019 roku zostaje zarejestrowana w KRS Fundacja PPRZYSTAŃ, która w preambule do statutu zapisuje: *„Fundacja PRZYSTAŃ powstała z troski o losy dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną i wieloraką. Pomoc i wsparcie tej grupie jest głównym celem statutowym Fundacji. Prowadzona działalność gospodarcza związana jest z funkcjonowaniem fundacji jako PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO, w którym podopieczni podejmą pracę. Wszystkie wypracowane środki będą przekazane na realizację celów statutowych fundacji, o których mowa w rozdziale II § 9”.*

Następny krok, to stworzenie biznesplanu i aplikacja do OWES o środki na utworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością. Zgodnie z zasadą dywersyfikacji działań plan zakładał utworzenie trzech różnych warsztatów pracy i zatrudnienie w nich 10 osób.

W listopadzie 2019 roku wpłynęły na nasze konto pieniądze z OWES. Pozwoliły dokończyć remont, zakupić meble i wyposażać stanowiska pracy. Powstały trzy warsztaty:

- pierwszy monterski, oferujący przedsiębiorcom wykonanie prostych prac fizycznych: pakowanie, sortowanie, etykietowanie, foliowanie, składanie, oklejanie;
- drugi poligraficzny, który właściwie przekształcił się w agencję reklamową - zatrudniliśmy grafika komputerowego, z dotacji kupiliśmy plotery, urządzenie do druku kubków, prasownice itp., przyjmujemy zlecenia na kalendarze, plakaty, ulotki, druk wielkoformatowy, gadżety reklamowe;
- trzeci to warsztat rękodzieła – stworzony z myślą o sytuacji braku innych zleceń, będziemy wtedy robić własne prace, a następnie sprzedawać w Galerii Charytatywnej. Ale Galeria to już następna stacja w naszej podróży.

## **Stacja – Galeria Charytatywna**

Stworzyliśmy cudowne miejsce, słupszczanie zakochali się w nim, szkoda tylko, że była to krótkotrwała miłość. Z Urzędu Miasta otrzymaliśmy mały lokal w centrum miasta – no prawie w centrum miasta - przy ulicy Kopernika 2. Też wymagał remontu. Zrobiliśmy remont. Pan Czesław, zaprzyjaźniony z nami stolarz, zrobił piękne meble, a my w domach, bo na Gdyńskiej trwał remont w największej odślonie, produkowaliśmy nasze rękodzieło. Dodatkowo zaprosiliśmy do współpracy lokalnych artystów i 2 grudnia 2019 roku



otworzyliśmy sklep z rękodziełem i upominkami, który nazwaliśmy Galerią Charytatywną. Zależało nam, aby miejsce to nie kojarzyło się z lumpeksem - były tam też przedmioty „z drugiej ręki”, ale chcieliśmy udowodnić światu, że „niepełnosprawność to nie bylejakość”, że nasi podopieczni potrafią zrobić piękne rzeczy.

Niestety, o ile w grudniu osiągnęliśmy super wyniki sprzedażowe, o tyle styczeń był już trudniejszy, jak to w handlu. W marcu natomiast zastała nas covidowa rzeczywistość, co dla naszej Galerii oznaczało równię pochyłą. W tej chwili nadal prowadzimy pracownię rękodzieła, bo jest to rzeczywiście dobry pomysł na „zagospodarowanie” naszych podopiecznych w sytuacji braku zleceń w pracowni monterskiej. Wciąż robimy piękne rzeczy. Mamy swój piec do wypalania gliny, maszyny do szycia. Ale prace sprzedajemy tylko na kiermaszach i jarmarkach. W tym roku mieliśmy swoje stoisko nawet na Jarmarku Dominikańskim.

**Galeria**  
charytatywna

Rękodzieło naszych podopiecznych oraz lokalnych artystów.  
Piękne, niepowtarzalne przedmioty, które mogą być  
wspaniałym upominkiem lub *udekorują wnętrze.*

**Galeria Charytatywna Fundacji Przystań**

ZAKUPY W GALERII  
CHARYTATYWNEJ  
WSPOMAGAJĄ PROCES  
AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ  
I SPOŁECZNEJ OSÓB  
NIEPEŁNOSPRAWNYCH

**Rękodzieło i Arcydzieło** kupisz w naszej  
słupskiej Galerii Charytatywnej przy ulicy Kopernika 2

## Stacja – Pracownia MonTERSka

9 marca 2020 roku zatrudniamy pierwszych podopiecznych. Pozyskujemy zlecenie na kompletowanie zapinek, ruszamy z impetem i wielką radością ... nasze marzenia zaczynają się spełniać. Chociaż prace wykończeniowe przy remoncie jeszcze trwają, my w sali montażowej już pracujemy. Nasza radość jest wielka i znowu jaka krótka ...

## Przerwa w podróży - COVID

Dwa tygodnie po zatrudnieniu pierwszych pracowników, w Polsce zostaje ogłoszony lockdown, na świecie panuje covid. Wszyscy mamy przerażenie w oczach, zamykamy Fundację na cztery spusty, kryjemy się w domach. Z lękiem myślimy o przyszłości: młodzież zatrudniona, pensję trzeba płacić, na Gdyńskiej remont jeszcze nie skończony, na Kopernika galeria zamknięta. Trudna sytuacja, bardzo trudna sytuacja i wcale nie jest to pocieszające, że cały świat zamarł, bo to przecież były nasze plany, nasza praca, nasz świat za chwile runie ... Co robić? Co robić? To pytanie od tej chwili towarzyszy nam coraz częściej.

## Jedziemy dalej

Początek maja 2020 roku - daję sygnał do powrotu. Wiem, dużo ryzykuję, bo osoby z niepełnosprawnością są dodatkowo narażone na covid. Zachowujemy wszystkie reżimy sanitarne i wracamy dokończyć zlecenie z firmy BranQ. Nasz pociąg ledwo się toczy, zlecenie dokończone i koniec! Nie dostajemy nic nowego! Firma, która od początku deklarowała współpracę, z myślą o której tworzyliśmy nasze przedsiębiorstwo społeczne, całkowicie się wycofuje, nie tylko hamuje, ale włączyła wsteczny bieg. Przestań stać nad przepaścią, remont niedokończony, Galeria zamknięta, młodzież nie ma pracy! Na dodatek problemy z pracownikami... i mnóstwo dokumentów do ogarnięcia! Znikąd nie ma wsparcia i tylko nieustanne „Te speravi Domine!” pomaga przetrwać, pomaga przetrwać ten dotyk ręki na ramieniu, pomagają przetrwać te ufne oczy moich podopiecznych. I wtedy znów zjawia się Jola - szefowa Wiatraczka, jej pomoc w prowadzeniu finansów jest nieoceniona.

*Ruszamy w poszukiwaniu nowej drogi... „Nie możemy zamknąć fundacji i wrócić do domów, nie możemy zakończyć naszej podróży.... Musi być jakieś wyjście....”*

## Przeziadki

Biegam po Słupsku od przedsiębiorcy do przedsiębiorcy, dzwonię, umawiam się, zapraszam do fundacji, opowiadam, proszę, tłumaczę, błagam. Tym razem nie chcę pieniędzy na remont, ale pracy dla moich młodych pracowników – bo „robotą to nie głupota”. Dla moich podopiecznych to nie tylko własne pieniądze, ale sens życia, to możliwość wyjścia z domu, to poczucie wartości, spełnienia, akceptacji.

Tymczasem na co dzień nie jest łatwo przekonać przedsiębiorców, a co dopiero w pandemii. W końcu trafiam do Markosu. Już wcześniej miałam od nich wsparcie przy zbiórce i przy remoncie. Przyjeżdża do nas pan Cezary Koseski, a wraz z nim panie Weronika Waluś i Cecylia Mazur. Do końca życia nie zapomnę tego spotkania. Pełna akceptacja i podziw dla naszej podróży, wszystko tak szczerze i nieudawane, że pokryte nawet łzami wzruszenia. Co za wspaniali empatyczni ludzie!!! Już na drugi dzień mamy zlecenie „na wężyki”, a potem następane i następane zlecenia. Markos dał nam nie tylko pracę, z powrotem wsadził nas do naszego pociągu. Jedziemy razem z nimi już drugi rok. [Najcudowniejsi ludzie na świecie!](#)

A obok nich w tej podróży towarzyszą nam firmy: **Autohak**, **BranQ**, **Ketter**, wróciły **AJ**, od niedawna jedzie z nami firma **Carry PetFood z Trzebielina** – nasz pociąg sunie po słupskich torach, czasem zwalnia, bo mamy już 21 pracowników i nie zawsze znajdujemy zlecenie dla wszystkich.





## Stacja - Poligrafia

Po wielu godzinach debat i przemyśleń podjęliśmy ostateczną decyzję o zamknięciu Galerii Charytatywnej – która, niestety, w naszej podróży okazała się zbędnym bagażem. Cóż, covid, ale może nie tylko covid... może biznesplan był źle skalkulowany? Lokal na Kopernika mamy więc wolny, a na Gdyńskiej coraz ciasniej. Przenosimy więc poligrafię na ulicę Kopernika. Na nowym miejscu nasze Przedsiębiorstwo Społeczne wzbogaca się nie tyle o warsztat poligrafii, co o Agencję Reklamową - naszym znakiem firmowym są indywidualne projekty kubków wykonywanych przez Przemka – chłopca z zespołem Aspergera. Poza tym mamy w swojej ofercie wszystko to, co prawdziwa agencja reklamowa, od kalendarzy po plakaty, ulotki, druki wielkoformatowe. Trochę nam tylko żal, że ten warsztat nie jest z nami na Gdyńskiej.



☎ 451 000 061  
Słupsk, ul. Kopernika 2

[www.reklamyslupsk.pl](http://www.reklamyslupsk.pl)  
[reklama@fundacja przystan.com.pl](mailto:reklama@fundacja przystan.com.pl)

💡

*Kreatywność Twoim punktem zaczepienia*



## **Podróż do UE – maj 2020. Projekt, dotacja wrzesień 2020**

Nie, nie pojechaliśmy do Brukseli - może kiedyś. Tym razem z nieopisanym wręcz wysiłkiem, przy ciągłych zabiegach o pracę, ale przy wielkim wsparciu OWES w partnerstwie ze Starostwem Powiatowym, udało nam się uzyskać środki z UE na realizację projektu „Sieć Oparcia Społecznego – spersonalizowane usługi społeczne katalizatorem rozwoju indywidualnego osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów”.

W skrócie mówimy na projekt SOS i jest to prawda najszczerza – ponieważ dzięki projektowi mogliśmy zatrudnić asystentów dla naszych podopiecznych, a co najważniejsze, mamy środki na realizację misji naszej Fundacji.

Naszym celem nie jest tylko prowadzenie Przedsiębiorstwa Społecznego. To, co nas odróżnia od innych tego typu przedsięwzięć, to fakt, że młodzież po pracy lub przed nią przychodzi na zajęcia rehabilitacyjne i warsztaty z zakresu usamodzielniania. Mamy w fundacji pięknie urządzonej kuchnię, podopieczni uczą się gotować, przeliczają budżet, spotykają się z prawnikiem, uczą się wypełniać dokumenty i druki. Czasem idą do kina lub teatru, a czasem spotykają się z ekipą „Down the road” , Jaśkiem Melą lub Marcinem Prusem. Są szczęśliwi, a my z nimi.

### **Zabieramy dodatkowych pasażerów**

35 lat pracy w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym i doświadczenia pierwszych miesięcy pracy z naszymi podopiecznymi pozwoliły mi zrozumieć, że większy nacisk musimy położyć na przysposobienie do pracy osób z niepełnosprawnością intelektualną. To są wspaniali pracownicy, pod warunkiem, że do perfekcji opanują zadania, które mają wykonać - nie ma wtedy lepszych niż oni. Nie kombinują, sztywno trzymają się reguł, ale wymaga to dużo większego treningu, stąd pomysł o rozpoczęciu współpracy już na etapie szkolnym i praktyki w Przystani. Dwa razy w tygodniu przychodzą do nas na praktyki uczniowie SOSW. Warto dodać, że to bardzo mili i wdzięczni współpasażerowie.

### **Dworzec „PRYZSTAŃ”**

- ale CZY JESTEŚMY U CELU? oraz **PODZIĘKOWANIA ZA WSPÓLNĄ PODRÓŻ**

Dziękuję, po wielokroć dziękuję w imieniu moich podopiecznych i swoim własnym. Mam niedosyt, wypowiadając to słowo, tego co wydarzyło się w PRYZSTANI, nie da się

zamknąć w jednym „DZIĘKUJĘ”. Nie umiem tego wyrazić, ale kiedy zamykam oczy, widzę tych wszystkich wspaniałych ludzi, czuję ich emocje, wsparcie, cieszę się, że dzięki nim moje życie zyskało na wartości, a co najważniejsze, mój Tomek, Klaudia, Ania, Przemek i pozostała dwudziestka dotarła do swojej PRZYSTANI. Czy to koniec naszej podróży? Pewnie nie, bo jest tyle osób oczekujących na przyjęcie do pracy, bo nie poradzą sobie sami w życiu, bo Fundacja czuje się za nich odpowiedzialna, bo trzeba ich usamodzielniać i ... znaleźć odpowiedź na pytanie rodziców: „Co będzie z moim dzieckiem, kiedy umrę?”

Odpowiadam wtedy za prof. Leszkiem Kołakowskim - „Po pierwsze PRZYJACIELE”. Dopowiadam: „... i po ostatnie przyjaciele”. Ciągle powtarzam moim podopiecznym, że w przyjaźni jest ich siła. Muszą tak żyć, aby nie byli sami w tej podróży zwanej życiem, tak jak PRZYSTAŃ nie była sama – dlatego dojechała na przystanek zwany pracą. 😊

## ❖ ROZWÓJ

Artur Brzozowski - Specjalista ds. Upowszechniania Ekonomii Społecznej w OWES Dobra Robota

### Jak Podmioty Ekonomii Społecznej poradziły sobie z pandemią.

#### Elastyczność i reagowanie na potrzeby rynku i otoczenia w działalności przedsiębiorstw społecznych.

W marcu 2020 roku epidemia COVID-19 dotarła do Polski. Doprowadziła do izolacji obywateli i unieruchomienia sporej części gospodarki. By ograniczyć zachorowania, rząd wprowadzał coraz większe ograniczenia. Nikt nie wiedział jak długo to potrwa i jak prawidłowo się zachować. Sytuacja rodziła niepokój i pytania, na które trudno było odpowiedzieć, tym bardziej, że wiedza o tym, jak się chronić przed wirusem była niewielka. Przedsiębiorstwa społeczne znalazły się w szczególnie trudnej sytuacji. Zagrożone zostały i nadal są, miejsca pracy osób, które z dużym prawdopodobieństwem nie znajdą nigdzie indziej zatrudnienia. Ostatnie kilkanaście miesięcy pokazały, że podmioty ekonomii społecznej potrafią radzić sobie w sytuacji kryzysowej w różnorodny i kreatywny sposób. Część z nich musiała zmienić zakres działalności, część sama się angażowała w działalność pomocową. Przetrwały one dzięki determinacji i pasji założycieli. Ta elastyczność prawdopodobnie będzie niezbędna w kolejnych falach, które dotyczą Polskę i Europę. Powyższe wnioski potwierdza raport "Rok w pandemii". Raport z badań organizacji pozarządowych 2020/2021" opracowany przez Stowarzyszenie Klon/Jawor<sup>4</sup>

Oto kilka przykładów podmiotów ekonomii społecznej z pomorskiego obszaru oraz strategii, jakie zastosowały, aby przetrwać czas pandemii.

**Kociewska Spółdzielnia Socjalna** działająca na terenie Pelplina i okolic świadczy usługi okołomedyczne, przede wszystkim opiekuńcze, oraz prace komunalne, porządkowe i oświatowo-kulturalne. Konrad Mania, Prezes Zarządu Spółdzielni opowiada o realiach czasu pandemii następująco: *"Dzięki stabilnym źródłom dochodu (tj, jak zlecenia z umów*

---

<sup>4</sup> Raport dostępny pod adresem: <https://api.ngo.pl/media/get/160530>

*z samorządami) nie odczuliśmy bezpośrednio skutków pandemii, jednak w mojej ocenie sytuacja epidemiczna wpłynęła na zmniejszenie możliwości rozwoju przedsiębiorstwa.”*

Spółdzielnia skorzystała z Tarczy antykryzysowej i jednocześnie sama wspierała inne przedsiębiorstwa w pozyskiwaniu takiej pomocy. Największym wyzwaniem było zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i sanitarnego pracownikom. W Kociewskiej Spółdzielni Socjalnej pracuje na stałe około 50 opiekunów, którzy mają kontakt z grupami wysokiego ryzyka. Zabezpieczenie ich w niezbędne środki higieniczne, których było nie w sposób uwzględnić w planach finansowych Spółdzielni, pochłonęło znaczne środki finansowe. Dodatkowo również Regionalny Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej wyposażył pracowników Spółdzielni w maski ochronne, rękawice, płyny do dezynfekcji, co było dużym wsparciem dla Spółdzielni w tamtym czasie.

Dzisiaj Prezes Konrad Mania patrzy z optymizmem na najbliższą przyszłość – *“Sytuacja po pierwszych falach pandemii w naszej ocenie stabilizuje się i obecnie podejmujemy działania mające na celu rozszerzenie katalogu usług świadczonych przez nasze przedsiębiorstwo, zatrudniamy nowych pracowników i znajdujemy nowych kontrahentów do współpracy”* – dodaje.

Z większą rezerwą w przyszłość patrzy pani **Anna Gruba, Prezeska Spółdzielni Socjalnej Pozytywka w Kartuzach**. Działalność Pozytywki to szeroko rozumiane usługi skierowane do dzieci i młodzieży. Wprowadzenie ograniczeń w działalności związanych z pandemią w znaczący sposób wpłynęła na sytuację przedsiębiorstwa. Dosłownie z dnia na dzień spółdzielnia przestała wykonywać swoje dotychczasowe usługi, które zostały objęte lockdownem. Między innymi opiekę godzinową nad dziećmi, korepetycje, catering, organizację szkoleń czy działalność klubu środowiskowego. Część usług i zajęć udało się przenieść do internetu tj. korepetycje dla dzieci. We wrześniu 2021 r. zarząd Spółdzielni uznał, że dla zapewnienia stabilnej działalności, otworzą punkt przedszkolny.

Dzięki Regionalnemu Ośrodkowi Wsparcia Ekonomii Społecznej *Pozytywka* otrzymała wsparcie w postaci Doradcy Biznesowego, ale najtrudniejszy proces dotyczył pracowników, którzy musieli dostosować się do zmian. Części spośród nich zmienił się zakres obowiązków, część musiała się przekwalifikować. Jak ocenia Prezeska Spółdzielni, Anna Gruba – *“Najtrudniejsza była niepewność i zmieniająca się z dnia na dzień sytuacja. W przypadku zmian w działalności przedsiębiorstwa, najtrudniejsze było pozyskanie odpowiednich decyzji administracyjnych i zgód odpowiednich instytucji, jak również rekrutacja nowych*

*pracowników*” – jednocześnie dodaje, że na ocenę perspektyw na przyszłość jest zdecydowanie za wcześnie.

Jeszcze inaczej do czasu lockdownu pandemicznego podeszła **Fundacja Innowacji Społecznej z Gdańska**, która prowadzi obiekty gastronomiczne i hotel z restauracją. Realizuje ona również program edukacji zawodowej dla młodych ludzi znajdujących się w trudniejszej sytuacji życiowej, w szczególności dla podopiecznych placówek opiekuńczo wychowawczych, którzy nie mając zwykle oparcia w rodzinnym ekosystemie, a przez to są jeszcze bardziej wrażliwi na utratę pracy i stałych dochodów. Oba obiekty te przez długi czas zostały zupełnie zamknięte lub musiały znacznie ograniczyć swoją działalność. Małgorzata Gojło-Kaligowska z zarządu Fundacji opisuje sytuację tak: *“Wybuch pandemii znacząco wpłynęła na naszą działalność. Zamknięcie lokali gastronomicznych oraz hoteli spowodowały brak przychodów, podczas gdy koszty bieżące czekały na ich pokrycie. Zachwianie płynności finansowej spowodowane długotrwałym lockdownem groziły zwolnieniami pracowników oraz upadłością.”*



Największym wyzwaniem było pozyskanie środków na pokrycie bieżących kosztów takich jak wynagrodzenia pracowników, media, zobowiązania wobec dostawców itd., wobec całkowitego ustania przychodów, odwołania wszelkich rezerwacji. W pierwszej edycji tarczy, udało się fundacji uzyskać subwencję z PFR, dofinansowanie do wynagrodzeń z WUP oraz zwolnienie z ZUS. Od lipca bieżącego roku, subwencja jest spłacana. W drugiej edycji tarczy, z uwagi na przeszkody formalne, fundacji nie udało się skorzystać z dofinansowania. Sytuacja wyglądała więc dramatycznie, ale pomimo tego FIS włączył się w lokalną akcję,



koordynowaną przez Fundację Gdańską o nazwie „Gdańsk Pomaga”. Akcja skierowana została do szczególnie narażonych na skutki zakażenia wirusem seniorów, którzy z dnia na dzień pozbawieni zostali wsparcia i musieli pozostać w izolacji. Fundacja Innowacji Społecznej, dysponując odpowiednim zapleczem kadrowym i lokalowym, uruchomiła Lokalny Punkt Pomocy Gdańsk Pomaga, w którym działała codziennie infolinia dla osób po 70 roku życia, mająca na celu wsparcie seniorów podczas pandemii. Poza obsługą infolinii, punkt przygotowywał oraz dostarczał paczki żywnościowe dla seniorów ze wszystkich gdańskich dzielnic.

Kolejnym pomysłem na działalność, która przyniosła jednocześnie korzyści wielu partnerom i indywidualnym osobom, to współpraca z Gdańską Agencją Rozwoju Gospodarczego, która dofinansowała akcję Posiłek dla seniora z dzielnic Gdańsk Orunia oraz Wrzeszcz. Korzystając z kuchni hotelowej restauracji, fundacja przygotowywała i dostarczała posiłki dla gdańskich seniorów, aby wesprzeć ich w trudnym czasie pandemii. Do tego doszła akcja „Energia dla ratownika”, w ramach której, we współpracy z Fundacją Gdańską i firmą LPP, dostarczono 1200 pakietów energetycznych dla jednostek ratowniczych z województwa pomorskiego, których załogi spędzały wiele godzin bez możliwości wyjścia na zewnątrz.



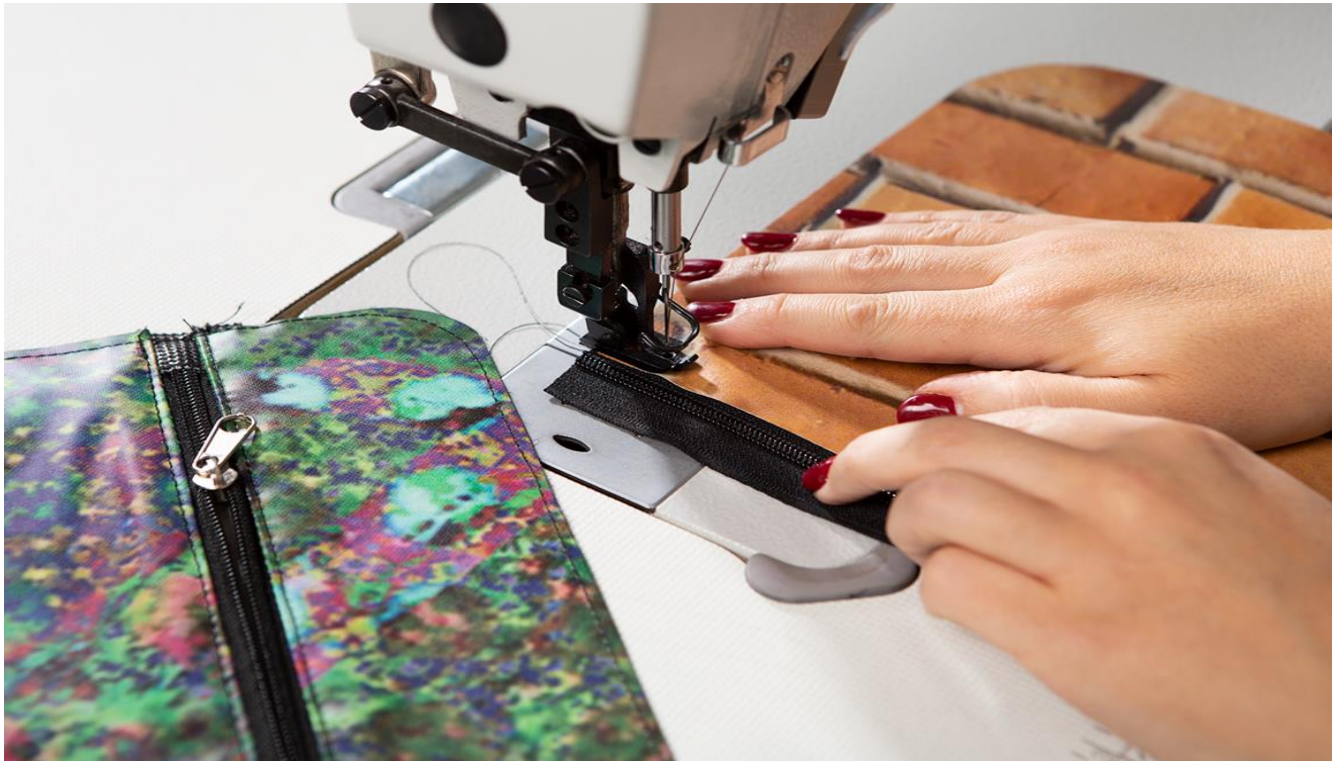


Korzystając z sąsiedztwa szpitali i wsparcia Urzędu Marszałkowskiego oraz zbiórek publicznych, udało się zrealizować akcje przygotowania posiłków dla medyków oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych. W pierwszych miesiącach lockdownu paraliżowi uległy wszystkie tego typu usługi, fundacja starała się więc elastycznie wypełniać przestrzeń, jednocześnie wykorzystując swoją infrastrukturę i dając możliwość pracy swoim pracownikom. Warto zauważyć, że Fundacja Innowacji Społecznej z Gdańska, sama znajdując się w tarapatkach, czynnie zajęła się pomocą innym. Dzięki współpracy z wieloma podmiotami udało się przetrwać czas zamknięcia hotelu i punktów gastronomicznych, choć odrabianie strat ekonomicznych zajmie jeszcze wiele miesięcy, jeśli nie lat. Pani Małgorzata stwierdza jednak, że zapewnienie finansowania, było tylko częścią wielkiego wyzwania jakim była i jest pandemia. *“Wielkim wyzwaniem było zapewnienie dobrostanu psychicznego pracowników, gdyż czas pandemicznych obostrzeń był dla nich i dla nas samych czasem niepewności, niewiedzy, lęku o przyszłość. Kolejnym trudnym elementem było przygotowanie pracowników na zmianę formy pracy, gdyż działania związane z prowadzeniem Lokalnego Punktu Pomocy związane były z pewną formą przekwalifikowania dla naszej kadry, która do tej pory pracowała na rynku hotelarskim. Przeprowadzenie pracowników przez proces zmiany, pomógł przetrwać ten trudny czas a jednocześnie zrealizować zleczone działania na wysokim poziomie, gdyż zespół był szczęśliwy, że ma pracę, podczas gdy inne obiekty były pozamykane bez informacji, kiedy będzie możliwe ponowne uruchomienie branży.”* – nadmienia.

Pytana o przyszłość działalności, Małgorzata Gojło-Kaligowska odpowiada: *“Dla nas istotne jest, aby nie było ponownego zamknięcia działalności, które pozbawi nas przychodów. Z dwuletnim doświadczeniem funkcjonowania podczas pandemii, wiemy jak pracować z zachowaniem reżimu sanitarnego by zapewnić bezpieczeństwo naszym gościom i klientom. Ważne jest, aby rosła świadomość społeczeństwa na temat zagrożenia jakie niesie covid, a tym samym rosła liczba osób przyjmujących szczepienia. Z perspektywy pracodawców ważne jest wprowadzenie regulacji prawnych umożliwiających pracodawcom weryfikację szczepień wśród pracowników, gdyż w branży usług, gdzie jest bezpośredni kontakt z klientem, jest szczególnie ważne. Wierzymy, że to pozwoli nam na prowadzenie naszych biznesów i realizację naszej misji nawet w trudnych czasach pandemii.”*

Jeszcze inne problemy napotkała **Spółdzielnia Socjalna Zeroban**. Spółdzielnia ta definiuje swoją działalność jako nadawanie drugiego życia (upcykling) niepotrzebnym

materiałom reklamowym (banery PCV, roll-upy, ścianki materiałowe, wzorniki tkanin) przerabiając je na różnego typu torby, saszetki i gadzety. Do przetwarzania tych produktów zatrudniani są ludzie wykluczeni zawodowo np. osoby niepełnosprawne ruchowo lub imigranci. Działalność społecznie użyteczna spółdzielni ma więc wiele poziomów. Z jednej strony żywe uczestnictwo w trendzie zero waste, z drugiej aktywizacja zawodowa osób, które bardzo trudno wprowadzić i utrzymać na rynku pracy.



Wybuch pandemii całkowicie zrewidował strategię i biznesplan przedsiębiorstwa. Pomysł na działalność spółdzielni testowany był już od 2018 r. w ramach jednej z fundacji założycielskich. Powstał konkretny biznesplan, pozyskano potencjalnych klientów i podjęto negocjacje zamówień na 2020 rok. Spółdzielnia została założona w kwietniu 2020 roku, ale pracowników zatrudniła dopiero w listopadzie tegoż roku. Szczególnie ważne dla przetrwania przedsięwzięcia były zamówienia, gdyż dotacje publiczne przyznawane są na uruchomienie miejsc pracy (tj. szwaczek) – w tym przypadku maszyny do szycia, wynajem powierzchni itd. - ale na wynagrodzenia spółdzielnia musiała zarabiać od pierwszej zatrudnionej osoby. 80% przychodu generowały kontrakty z branżą wydarzeń – produkcja akcesoriów na biegi, toreb i gadżetów konferencyjnych, prezentów dla klientów biznesowych – a te wraz z pandemicznymi obostrzeniami, zostały anulowane. Sytuacja wymusiła więc przełożenie faktycznego startu spółdzielni o pół roku.



Aby przetrwać, Zeroban musiał nagle poszukać klienta indywidualnego, co wymagało zupełnie innego doświadczenia, również e-commerce. Podjęte od maja 2020 roku działania pozwoliły przetrwać oraz nabyć wiele nowych doświadczeń. Sprzedaż do klienta indywidualnego nie przynosi takiego obrotu, aby uczynić działalność rentowną ale może pokrywać część kosztów. Zeroban rozpoczął sprzedaż detaliczną na Jarmarku Dominikańskim, w jednym z kontenerów w kompleksie gastronomiczno-eventowym „100cznia” na terenach postoczniowych, jak również podjął obsługę zamówień drogą internetową, gdzie jednak istnieje ogromna konkurencja. Wiosna 2021 roku przyniosła powolne ożywienie w branży eventowej i od kilku miesięcy Zeroban wraca do pierwotnej strategii, która generuje lepszy wynik finansowy. Druga gałąź biznesu -sprzedaż indywidualna - która wyrosła wymuszona okolicznościami, pozostaje nadal jako uzupełnienie oferty. Spółdzielnia otrzymała od władz miasta Gdańska lokal na preferencyjnych warunkach, który udało się sfinansować dzięki społecznej zrzutce.

Zapytana o największe wyzwanie związane z lockdownem Magdalena Jabłońska, prezeska spółdzielni wymienia przytłaczającą niepewność. *“Dziś z perspektywy czasu, widzę jak bardzo byliśmy zdeterminowani i niejako szaleni dążąc do założenia w tym czasie spółdzielni. Gdzieś z tyłu głowy mieliśmy przede wszystkim ludzi, którym chcemy dać pracę. Za tym szaleństwem stała nasza odpowiedzialność przed „przyszłymi pracownikami”, bo wiemy, jak ważna jest dla nich perspektywa zatrudnienia. Jesteśmy bardzo związani z kobietami i mężczyznami, dla których spółdzielnia powstała. I ich lojalność, obecność*

*i praca, którą wkładają jest dla nas, założycieli i członków zarządu, najlepszym świadectwem, że było warto.” - dodaje.*

Magdalena Jabłońska patrzy z optymizmem w przyszłość, uznając, że skoro początki nastąpiły w tak trudnym momencie, to dalej może już być tylko lepiej. Ale swój optymizm podpira istotnymi przewagami, którymi dysponuje spółdzielnia. Po pierwsze *Zeroban* reprezentuje sektor ekonomii społecznej, a to atrakcyjny partner. Po drugie działa w obszarze zero waste, wpisując się w najbardziej pożądany trend społecznej odpowiedzialności. Po trzecie spółdzielnia ma w pełni wdrożone rozwiązania dotyczące ustawy środowiskowej, która zakłada rzetelne raportowanie gospodarki odpadami, a materiały reklamowe takimi odpadami są. *“Wreszcie jesteśmy innowacyjni jeśli chodzi o ofertę przerabiania materiałów reklamowych – nie ma drugiej takiej spółdzielni w kraju, która działa tak szeroko i szyjemy na miarę, czyli słuchamy potrzeb naszych klientów i dla nich tworzymy ofertę – rozwiązujemy problemy i personalizujemy współpracę. Spółdzielnia Socjalna Zeroban jest w pewien sposób ewenement na rynku krajowym, bo jest żywym przykładem tego, w jaki sposób może wyglądać współpraca podmiotu ekonomii społecznej i środowiska biznesowego. Jednocześnie dźwigamy na swoich plecach ciężar bycia jednostką non profit. Czujemy się w jakiś sposób awangardą przyswajania tego, czym właściwie jest bycie ekonomią społeczną i weryfikowanie jej działania w obecnych czasach.”* - z dumą podkreśla prezeska Spółdzielni Socjalnej Zeroban.

Każdy z opisanych wyżej podmiotów napotkał innego typu wyzwania związane z pandemią i kreatywnie, z determinacją, starał się im sprostać. Wymienione przykłady świadczą o wielkiej różnorodności tego środowiska, oraz o niezwyklej elastyczności i pożyteczności społecznej, a czas pandemii pokazuje z jakimi problemami borykają się Podmioty Ekonomii Społecznej. W trudnej sytuacji pomoc samorządów okazała się nieoceniona. Czas pokaże, na ile sektor ten będzie potrafił pokonywać kolejne wyzwania.

## ❖ DOBRE PRAKTYKI



*Piotr Frołowicz - Prezes Spółdzielni Socjalnej Grupa Alivio*

### OPIEKA SZYTA NA MIARĘ

**GRUPA ALIVIO SPN.S.** jest bardzo młodym podmiotem, powstała jako spółdzielnia socjalna osób fizycznych na początku 2020 roku, jednakże pierwsza osoba, która skorzystała z naszej oferty trafiła do nas ponad pół roku później. Tyle czasu zajęło nam stworzenie Centrum Wytchnieniowego, którym jest kameralne, rodzinne miejsce w samym środku Zielonej Góry zajmujące się szerokim spektrum usług dla osób z niepełnosprawnościami i w wieku senioralnym.







Pomysł stworzenia takiego miejsca zrodził się dzięki wieloletniemu doświadczeniu w pracy z osobami wymagającymi wsparcia. Naszą wiedzę, umiejętności oraz dobre praktyki zdobywaliśmy podróżując po wielu krajach Europy. Dzięki temu poznaliśmy wiele podejść do tematu niepełnosprawności, które różnią się bardzo w zależności od kultury, polityki społecznej czy też systemu opieki zdrowotnej. Po wielu latach udało nam się wypracować nasz własny model opiekuńczy, który opiera się na indywidualnym podejściu do podopiecznego oraz częściowej deinstytucjonalizacji usług opiekuńczych.

Ciekawostką jest to, że wcale nie planowaliśmy stworzyć spółdzielni socjalnej. Z naszym pomysłem stworzenia Centrum Wytchnieniowego trafiliśmy do Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w Zielonej Górze, gdzie zostaliśmy przyjęci z dużym entuzjazmem i to tam usłyszeliśmy pierwszy raz o PES-ach i NGO-sach.

Weszliśmy w świat organizacji pozarządowych...i pochłonął on nas bez reszty. Okazało się, że wokół nas jest mnóstwo ludzi pełnych pasji, zaangażowania i chęci czynienia dobra. Ludzie dla których na pierwszym miejscu jest człowiek, a nie chęć bogacenia się.

Świat, w którym finanse są tylko narzędziem pozwalającym działać na rzecz innych, a nie celem samym w sobie. Przestrzeń pełna pozytywnej energii, współpracy i wzajemnego zrozumienia.

Jasnym stało się, że spółdzielnia socjalna jest formą prawną idealnie pasującą do naszych pomysłów, gdzie oprócz działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami i w wieku senioralnym, wartością dodaną jest reintegracja osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych z rynku pracy. Zielonogórski OWES pomógł nam w uzyskaniu dotacji na stworzenie miejsc pracy. Dodatkowo otrzymaliśmy wsparcie pomostowe oraz szkolenia, usługi doradcze i możliwość zaistnienia w lokalnych mediach.

Do chwili obecnej w naszej organizacji zatrudnienie na stanowiskach opiekunów lub asystentów osobistych znalazło osiem osób, z czego sześć objętych zostało programem reintegracji zawodowej.

Nasza pasja i chęć działania zostały zauważone na lokalnym rynku usług opiekuńczych bardzo szybko. Okazało się, że zaangażowanie w sprawy społeczne nie jest tylko domeną organizacji pozarządowych, ale i również lubuskich Jednostek Samorządu Terytorialnego, które mimo naszego krótkiego stażu na rynku, dały nam kredyt zaufania nawiązując z nami współpracę. Oprócz wspomnianego wcześniej Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej prężnie współpracujemy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zielonej Górze, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Zielonej Górze, a także z Wydziałem Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Nowej Soli, Urzędem Miasta w Zielonej Górze oraz Uniwersytetem Zielonogórskim.

Jesteśmy spółdzielnią otwartą na dialog i współpracę, dlatego też chętnie podejmujemy wspólne działania z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Województwa Lubuskiego. Wspólne przedsięwzięcia są dla nas skarbnicą wiedzy nie tylko w zakresie sektora trzeciego, ale i potrzeb oraz zjawisk zachodzących w naszej lokalnej społeczności. Jesteśmy również podmiotem wspierającym ekonomię społeczną. Dbamy o to, aby w pierwszej kolejności korzystać z usług oferowanych przez PES-y. W związku z tym takie usługi jak catering, druki reklamowe, czy wynajem pomieszczeń szkoleniowych są realizowane przez lokalne fundacje, stowarzyszenia i spółdzielnie socjalne.

Spółdzielnia Socjalna GRUPA ALIVIO prowadzi działania obejmujące szerokie spektrum pomocy osobom z niepełnosprawnościami. Naszym głównym zadaniem jest krótkoterminowa opieka wytchnieniowa skierowana do opiekunów osób z niepełnosprawnością oraz asystentura osobista osób z orzeczeniem o niepełnosprawności.



Działania te finansowane są z Funduszu Solidarnościowego w ramach programów „Opieka Wytchnieniowa”-Edycja 2021, oraz „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” Edycja 2021. W związku z ogromnym zapotrzebowaniem na tą formę pomocy, zadania te planujemy również kontynuować w latach kolejnych.



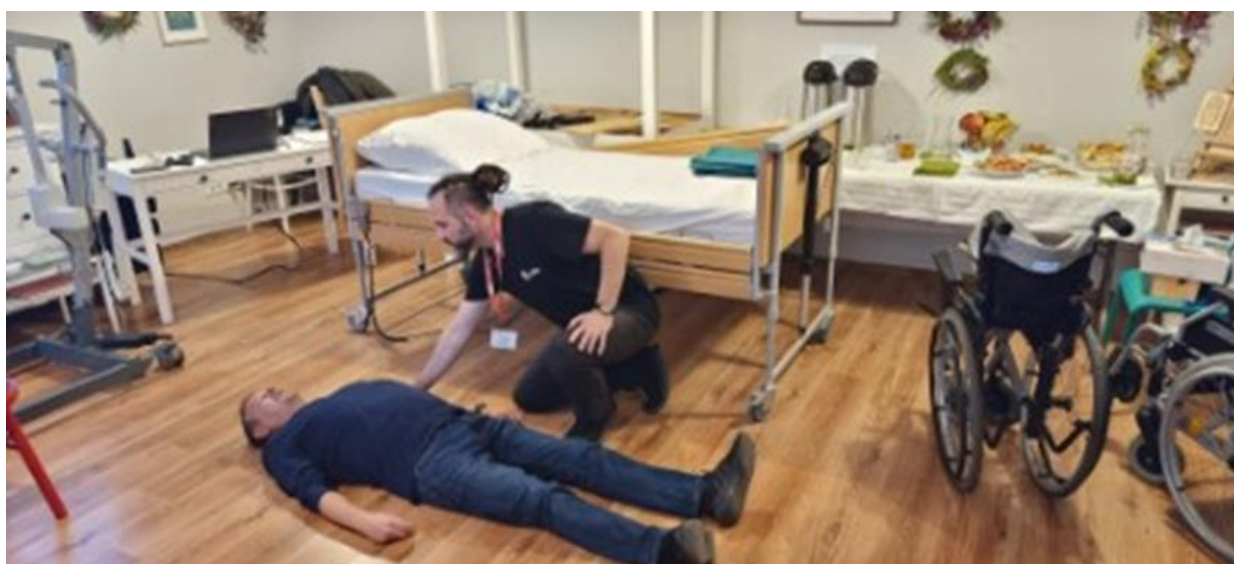
Istotną działalnością naszego podmiotu są także „Noclegi bez barier”. Nasze Centrum Wytchnieniowe, które jest pozbawione barier architektonicznych oraz posiada szeroką gamę



sprzętów rehabilitacyjno-pomocniczych, jest również bazą noclegową dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Do dyspozycji naszych gości są, między innymi: trzy rodzaje łóżek oraz materacy, podnośniki transportowe, wózki inwalidzkie, wózek kąpielowy i wiele innych.



GRUPA ALIVIO jest także instytucją szkoleniową. Prowadzimy warsztaty z zakresu opieki nad osobami z niepełnosprawnością. Oferta skierowana jest zarówno dla klientów indywidualnych jak i instytucjonalnych. Zajęcia prowadzone są w formie teoretycznej oraz praktycznej – z użyciem sprzętów rehabilitacyjno-pomocniczych.



Nasza organizacja prowadzi również szereg działań oddolnych oraz zadań publicznych współfinansowanych przez Jednostki Samorządu Terytorialnego. Ważniejsze z nich to: „Stop Samotności” -warsztaty zajęciowe dla seniorów w czasie pandemii Covid 19, „Cmentarz bez barier” – transport osób z deficytami ruchowymi na groby swoich bliskich. Zielonogórska nekropolia jest terenem rozległym i trudnodostępnym ze względu na ukształtowanie terenu. Mamy możliwość wjazdu na ten teren cmentarza i dowiezienie osoby z niepełnosprawnością do miejsca spoczynku bliskich mu osób. Zajmujemy się również pośrednictwem w przekazywaniu osobom potrzebującym sprzętu rehabilitacyjno-pomocniczego, przewozimy osoby z niepełnosprawnością na szczepienia przeciw COVID 19 oraz udostępniamy nasz lokal do spotkań lokalnym organizacjom pozarządowym. Wszystkie te działania są nieodpłatne.

Nasza działalność wyróżnia się indywidualnym podejściem do wykonywanych zadań. Cecha ta dotyczy każdego aspektu naszej pracy; poczynając od świadczonych usług, poprzez zadania publiczne, reintegrację pracowniczą, na współpracy z innymi podmiotami kończąc. Bardzo lubimy pomagać, jednakże chcemy aby to pomaganie było świadome i dopasowane do osoby wymagającej wsparcia. Najważniejszym aspektem świadomej pomocy jest indywidualne dopasowanie programu pomocowego oraz możliwość wyboru. Każde przyjęcie do naszej placówki wiąże się z kilkoma nawet spotkaniami oraz wnikliwym wywiadem. Informacje które nas interesują oprócz podstawowych takich jak choroby, alergie czy zainteresowania, to chociażby forma jaką dana osoba lubi żeby się do niej zwracać, czy też na którym boku lubi spać. Dzięki zebranych informacjom i nawiązaną wcześniej, wzajemną relacją przygotowujemy plan działania uwzględniając potrzeby, upodobania i możliwości podopiecznego. Każde pomieszczenie w naszym Centrum Wytchnieniowym jest zaprojektowane tak aby w ciągu kilkunastu minut można było je zaaranżować wg indywidualnych potrzeb. W naszej praktyce mieliśmy przyjemność objąć opieką osobę z porażeniem mózgowym oraz padaczką lekooporną, dla której wyeliminowaliśmy wszystkie sprzęty w pokoju i zastąpiliśmy je materacami. Dla osoby z szerokim spektrum autyzmu zarezerwowaliśmy całe Centrum tylko dla niego niwelując niepożądane źródła dźwięku i światła. Staramy się spełniać drobne (i nie tylko) życzenia naszych podopiecznych. Ogórki kiszone o godzinie 22.00, grzybobranie z osobą na wózku inwalidzkim czy też indywidualny seans kinowy dla podopiecznego z Zespołem Tourette’a są dla nas wyzwaniem, które uwielbiamy podejmować.

Podobne podejście stosujemy podczas przygotowywania szkoleń i warsztatów. Do każdego przedsięwzięcia podchodzimy bardzo indywidualnie. Program szkoleniowy jest przygotowywany zgodnie z wytycznymi zamawiającego uwzględniając wszystkie możliwe aspekty organizacyjne. Mimo krótkiego stażu jako instytucja szkoleniowa do tej poru udało nam się zrealizować takie projekty jak: dwudniowe szkolenia dla opiekunów instytucjonalnych, oraz jednodniowe szkolenia dotyczące zagadnienia niepełnosprawności dla wolontariuszy i organizacji pozarządowych (organizator – UM Nowa Sól), jednodniowe warsztaty z zakresu przystąpienia do programu Opieka Wytchnieniowa - Edycja 2022 dla przedstawicieli JST (organizator – Lubuski Urząd Wojewódzki – ROPS Zielona Góra), obsługa klienta z niepełnosprawnością (zleceniodawca – Fundacja ALAS), czy też dwudniowe warsztaty z zapewnioną opieką wytchnieniową w czasie trwania programu dla opiekunów faktycznych/ustawowych/prawnych „Sprawnie w niepełnosprawność” (Zadanie Publiczne współfinansowane przez PFRON).

Największą wartością naszej Spółdzielni jest jej kadra pracownicza. Grupę Alivio tworzą wspaniali ludzie pełni pasji, empatii i zaangażowania. Dbamy o siebie wzajemnie co tworzy przyjazną atmosferę, którą odczuwają również nasi podopieczni. Wszyscy, łącznie z zarządem mają te same obowiązki, dzięki czemu każdy jest w stanie wesprzeć kolegów w sytuacjach kryzysowych. W ramach integracji zawodowej uczestniczymy w różnego rodzaju warsztatach i kursach doszkalających. Bardzo dbamy o indywidualne potrzeby naszych współpracowników. Dzięki temu dla naszych opiekunów bezpłatnie zorganizowaliśmy między innymi kurs na prawo jazdy, pomoc prawną czy też opiekę dentystyczną. W związku z trudnym charakterem pracy każdy może liczyć na wsparcie psychologa. Przeprowadzamy również superwizje, a co kilka tygodni zamykamy nasze Centrum na kilka dni aby każdy z nas mógł nabrać dystansu do wykonywanej pracy. Jest to czas wolny, który nie wlicza się w godziny urlopowe pracowników.

Każda osoba zatrudniona w naszej spółdzielni otrzymuje ciepłe posiłki regeneracyjne w trakcie pracy oraz ma nieograniczony dostęp do lodówki, która jest uzupełniana według indywidualnych zamówień kadry pracowniczej. Kilka razy do roku odbywają się pikniki integracyjne. Często spotykamy się również na imprezach rodzinnych organizowanych przez pracowników. Samo Centrum Wytchnieniowe jest również miejscem spotkań kadry w czasie wolnym a młody narybek spółdzielczy (czyli dzieci pracowników) często korzysta z sali pobytu dziennego, aby zjeść posiłek, pobawić się lub odrobić lekcje.





Jako młody podmiot jest nam niezmiernie miło otrzymując dowody uznania w związku z działaniami jakie prowadzimy. Jesteśmy laureatami V edycji konkursu LUBUSKI WŁĄCZNIK – LIDER BIZNESU SPOŁECZNEGO, którego organizatorem jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, oraz zdobyliśmy I miejsce w kategorii Debiut Roku w konkursie ZNAK JAKOŚCI EKONOMII SPOŁECZNEJ I SOLIDARNEJ 2021. Jednak największym dowodem uznania są dla nas uśmiechy naszych podopiecznych i ich rodzin oraz fakt, że chcą do nas wracać. Dzięki temu wiemy, że to co robimy każdego dnia jest dobre i ma sens.

## ❖ DOBRE PRAKTYKI



FUNDACJA  
PRO APERTE

*Przemysław Saczuk - Prezes Fundacji Pro Aperte*

### Zwiększanie świadomości społeczeństwa lokalnego w obszarze autyzmu.

Fundacja „Pro Aperte” istnieje od 2018 roku. Misją Fundacji jest tworzenie przyjaznej przestrzeni dla osób niepełnosprawnych, w szczególności ze spektrum autyzmu (ASD) oraz ich rodzin. We wszystkich podejmowanych działaniach kieruje się zasadą mówiącą, że **„każdy człowiek jest cudem, który należy odkrywać, a nie naprawiać”**.

Celem Fundacji jest objęcie opieką terapeutyczną osób niepełnosprawnych oraz pomoc w zakresie ochrony zdrowia, edukacji, wychowania, integracji, a także propagowanie fachowej wiedzy z zakresu spektrum autyzmu.

### Potrzeba motorem działania - początki i rozwój.

W odpowiedzi na apele rodziców dzieci ze spektrum autyzmu, w 2019 roku otworzyliśmy w Kutnie **świetlicę terapeutyczną „Sensorek”** dla dzieci niepełnosprawnych. Działania terapeutyczne, które oferujemy w świetlicy to między innymi:

- Terapia behawioralna w nurcie stosowanej analizy zachowania.
- Terapia logopedyczna i neurologopedyczna.
- Terapia i wsparcie psychologiczne.
- Terapia pedagogiczna, w tym terapia ręki.
- Terapia Integracji Sensorycznej.



- Trening Umiejętności Społecznych.
- Zajęcia z fizjoterapeutą.

W tym samym roku powstała również, będąca innowacją w regionie, **mobilna świetlica terapeutyczna**, zapewniająca dojazd do klientów.

Zespół naszych specjalistów oferuje również spotkania wspierające z nauczycielami w celu opracowania indywidualnych programów i form terapeutycznych.

Obydwa przedsięwzięcia cieszyły się dużym zainteresowaniem, co dało nam motywację do podjęcia kolejnych działań.



We wrześniu 2019 powstał **Terapeutyczny Punkt Przedszkolny „ToTu”** dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. W ofercie punktu znajdują się:

- Zajęcia z zakresu realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego.
- Zajęcia grupowe (muzyczne, Trening Umiejętności Społecznych, sensoplastyka)
- Zajęcia indywidualne (m.in. terapia logopedyczna, pedagogiczna,

psychologiczna, terapia SI, , fizjoterapia).

- animaloterapia - zajęcia terapeutyczne ze zwierzętami – hipoterapia, dogoterapia, alpakoterapia).

W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na specjalistyczne usługi terapeutyczne w regionie we wrześniu 2021 r., miało miejsce otwarcie **drugiej lokalizacji terapeutycznego punktu przedszkolnego**.



Obecnie wsparciem fundacji objętych jest łącznie aż 117 osób, w tym dzieci, młodzieży oraz rodziców i opiekunów osób z ASD.

Wysoka jakość wszystkich oferowanych usług jest dla nas bardzo ważna. Dlatego zatrudniamy wyspecjalizowaną kadrę terapeutyczną, składającą się z doświadczonych specjalistów, psychologów, trenerów służących profesjonalną poradą i wsparciem. Część pracowników stanowią również osoby niepełnosprawne i osoby z obszaru wykluczenia społecznego, którym praca w fundacji stworzyła szansę na niezależność, realizację marzeń i rozwój ścieżki zawodowej.



## Najważniejszy pierwszy krok – diagnoza

Wczesna diagnoza dziecka w kierunku spektrum autyzmu jest kluczowa, ponieważ umożliwia odpowiednie dobranie i jak najszybsze wdrożenie terapii, co ma znaczący wpływ na jej skuteczność. Istotne jest szybkie podjęcie działania, w związku z tym oferujemy **możliwość skorzystania z pierwszej w rejonie kompleksowej klinicznej diagnozy autyzmu**, z wykorzystaniem wystandaryzowanych narzędzi (np. formularz wywiadu, obserwacja z zastosowaniem testów takich jak ADOS-2, który pozwala opisać zachowania charakterystyczne dla spektrum autyzmu, obserwacja psychiatryczna).



W naszej ofercie znajduje się również diagnoza funkcjonalna:

- Diagnoza możliwości intelektualnych dla dzieci z wykorzystaniem Skali Stanford – Binet.
- Ocena poziomu psychoruchowego za pomocą:
  - KORP (Karta Oceny Rozwoju Psychoruchowego).
  - PEP-R (Profil Psychoedukacyjny Schoplera).

Poprzez intensywną pracę terapeutyczną podjętą w odpowiednim czasie dajemy szansę na wyrównywanie deficytów rozwojowych i otwieramy drogę do rozwijania samodzielności.

## Sprawność to podstawa – fizjoterapia

Wiemy, jak ważne jest dbanie o kondycję organizmu nie tylko pod względem psychicznym i emocjonalnym, ale również fizycznym. Dlatego od niedawna w Fundacji „Pro Aperte” można skorzystać z nowości – zajęć fizjoterapii, które oferują między innymi:

- Gimnastykę korekcyjną – korygującą wady postawy i wady stóp.
- Kinesiology taping – przeciwbólową, odciążającą – korekcyjną terapię plastrami.
- Masaż klasyczny odcinkowy.

Odpowiednio dobrane zajęcia poprawiają i stymulują działanie układu ruchowego oraz całego organizmu, zwiększają sprawność, a także niwelują dolegliwości bólowe.

## Oswoić nieznane – punkt informacyjny dla rodziców.

Każda różnorodność niesie ze sobą wiele pytań. Rodzice również potrzebują wsparcia i rady, a czasem po prostu otuchy i dobrego słowa. Dlatego od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00 – 15.00 działa na Świetlicy Terapeutycznej „Sensorek” punkt informacyjno–konsultacyjny. Od naszych specjalistów rodzice dzieci z zaburzeniami rozwojowymi mogą otrzymać informacje na temat poszczególnych kroków: od spostrzeżenia pierwszych symptomów zaburzeń u dziecka do otrzymania niezbędnych dokumentów. Przeprowadzamy także konsultacje dotyczące rozwoju dzieci i w razie potrzeby wykorzystujemy zestaw kwestionariuszy do diagnozy spektrum autyzmu ASRS.

## Klub Świadomej Młodzieży, czyli prawo do bycia sobą.

Nieustannie realizujemy kolejne ambitne i innowacyjne projekty oraz przedsięwzięcia. W maju 2021 r. w ramach projektu Aktywnych Obywateli swoje działania rozpoczął pierwszy w regionie **Klub Świadomej Młodzieży**, czyli klub młodych samorzeczników, gdzie aktywnie realizują swoje pasje osoby w wieku 13 – 18 lat z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Inspiracją do jego utworzenia była nasza współpraca z łódzką fundacją Autism Team. W Klubie młodzież ma szansę poznawania siebie i odkrywania swojego potencjału, rozwijania swoich pasji, kreatywności i przedsiębiorczości. W ramach spotkań i warsztatów młodzi ludzie uczą się radzenia sobie z emocjami, asertywności, kreatywności, przedsiębiorczości oraz nawiązują przyjaźnie i relacje koleżeńskie. Organizowane są także spotkania z młodymi samorzecznikami, którzy przekazują kutnowskiej młodzieży, czym jest i na czym polega idea

bycia self-advokatem.



Całości przedsięwzięcia przyświeca hasło „Mam prawo być sobą”, zachęcające do wspierania rozwoju, odkrywania talentów oraz akceptacji osób z różnorodnymi wariantami rozwojowymi.

### Otwieranie świata na autyzm.

Fundacja „Pro Aperte” istnieje po to, by otwierać świat na osoby niepełnosprawne i ich potrzeby. W tym celu prowadzimy **warsztaty i szkolenia z szerokiego obszaru autyzmu**. Są to szkolenia głównie skierowane do nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, kadry placówek opiekuńczo – wychowawczych, ośrodków adopcyjnych, asystentów rodziny, pracowników MOPS, GOPS, PCPR, rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin zastępczych i pozostałych osób, które chciałyby poszerzyć wiedzę w tym zakresie i jeszcze lepiej rozumieć funkcjonowanie osób w spektrum autyzmu.





### Edukacja i integracja przez zabawę, czyli eventy animacyjne.

W naszej ofercie znajdują się również radosne i kolorowe **eventy animacyjne**, których główną atrakcją jest Niebieski Jeź Teo, będący oficjalną maskotką Fundacji „Pro Aperte”.



Oferujemy:

- Spotkania integracyjne dzieci niepełnosprawnych.
- Organizację okazyjnych imprez takich jak Mikołajki czy Wigilia oraz przyjęć urodzinowych dla dzieci niepełnosprawnych oraz z trudnościami wychowawczymi.
- Letnie i zimowe turnusy integracyjne, które integrują dzieci zdrowe z dziećmi z zaburzeniami wychowawczymi, emocji lub ze spektrum autyzmu.

### Reagować na czas, czyli Pogotowie Interwencyjne

**Pogotowie Interwencyjne** będzie kolejną innowacją na skalę regionalną. Specjaliści działający w pogotowiu będą pełnili funkcję mediacyjną oraz wspierającą dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami, a także dla placówek edukacyjnych w sprawach dotyczących właściwego organizowania procesu edukacyjno – terapeutycznego w szkołach. Pogotowie ma również na celu propagowanie właściwych postaw wobec osób z niepełnosprawnościami.



## Co dalej?

Naszym największym marzeniem i głównym celem na przyszłość jest **wybudowanie specjalistycznego centrum oraz parku rozrywki dla dzieci niepełnosprawnych z całej Polski**. Na terenie naszego centrum zlokalizowane będą między innymi: przedszkole, szkoła podstawowa, pokoje zabaw oraz pomieszczenia terapeutyczne dla dzieci z ASD i dzieci z innymi niepełnosprawnościami. Placówka zapewni dostęp do kompleksowych usług terapeutyczno-rehabilitacyjnych na najwyższym poziomie dla zapewnienia maksymalnej efektywności terapii oraz komfortu osobom korzystającym z naszej pomocy.

*“Pro Aperte”* znaczy *“przez otwarcie”* – otwieramy świat na ludzi z autyzmem.



## ❖ DOBRE PRAKTYKI

*Dorota Nowosielska - Inspektor Urzędu Miejskiego w Dąbju*

### **Współpraca Gminy Dąbie ze Spółdzielnią Socjalną „Ale Smacznie”, jako dobra praktyka ekonomii społecznej w środowisku lokalnym**

Kluczową zasadą ekonomii społecznej jest działanie na rzecz ludzi i społeczności. Działalność w obszarze ekonomii społecznej opiera się na tworzeniu powiązań między gospodarką, a społeczeństwem, których celem jest zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego i ekonomicznego obywateli.

Ekonomia społeczna jest instrumentem polityki rozwoju regionalnego dzięki temu, iż wspierane przedsiębiorstwa społeczne pod względem inwestycyjnym we współpracy z lokalnymi jednostkami mogą nieść wiele korzyści dla pobudzenia rozwoju lokalnego, co szerzej zostanie przedstawione na przykładzie Spółdzielni Socjalnej „Ale Smacznie”.

Dla rozwoju ekonomii społecznej na poziomie lokalnym niezbędne jest stworzenie odpowiedniego klimatu i partnerskie traktowanie podmiotów ekonomii społecznej, podobnie jak przedsiębiorstw komercyjnych. Jeżeli się to osiągnie, współpraca z podmiotami ekonomii społecznej może przynieść wiele korzyści samorządom, jak również prywatnym przedsiębiorcom.

Wykonywanie zadań publicznych przez podmioty ekonomii społecznej niesie za sobą wiele zalet, tj.: szybsza procedura zlecenia wykonywania określonych usług w odpowiedzi na pojawiające się potrzeby, jak również kontraktowanie pozwala zaoszczędzić część środków, przy jednoczesnym efektywnym wykonaniu usługi.

Współpraca z sektorem ekonomii społecznej jest korzystna dla samorządów, które realizują szereg zadań w sferze usług publicznych w celu zaspokajania potrzeb wspólnot samorządowych.

Zlecając część swoich zadań, władze lokalne zyskują pomoc, jednocześnie zapewniając przedsiębiorstwom społecznym uzyskiwanie przychodów, co w konsekwencji zwiększa ich szansę na stabilną działalność w dłuższej perspektywie czasu i tworzenie przez przedsiębiorstwa społeczne nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Dla sukcesu podmiotów ekonomii społecznej najważniejsze staje się wsparcie ze strony lokalnych samorządów oraz zakorzenienie w społeczności lokalnej. Ekonomia społeczna powinna stanowić stały element polityki społecznej gmin i powiatów.

## Spółdzielczość socjalna, jako forma rozwoju lokalnego na przykładzie Spółdzielni Socjalnej „Ale Smacznie”

Spółdzielnie socjalne są tworzone z myślą o aktywizacji zawodowej i społecznej osób, które z różnych powodów nie mają stałego zatrudnienia, są zagrożone wykluczeniem zarówno zawodowym, jak i społecznym. Takie osoby znalazły się również w Gminie Dąbie, po utracie pracy w związku z zamknięciem kilka lat temu stołówki szkolnej, działającej przy Szkole Podstawowej w Dąbiu. W odpowiedzi na potrzeby społeczności lokalnej, w tym rodziców dzieci uczęszczających do szkoły w Dąbiu, jak i osób pozostających długotrwale na bezrobociu, powstała spółdzielnia socjalna.

Pomysłodawcą utworzenia spółdzielni socjalnej na terenie Gminy Dąbie był obecny Burmistrz Miasta Dąbie – Tomasz Ludwicki. Powołana do życia w 2016 r. spółdzielnia jest spółdzielnią osób prawnych, a założycielami Spółdzielni Socjalnej „Ale Smacznie” zostali: Gmina Dąbie i Fundacja „Dąbie Naszych Marzeń”. W październiku 2017 roku uchwałą Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Socjalnej „Ale Smacznie” zostali przyjęci w poczet członków spółdzielni: Towarzystwo Przyjaciół Miasta Dąbia n/Nerem, Stowarzyszenie Miejski Klub Sportowy Dąbie oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Chełmnie.

Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie” zatrudnia obecnie siedem osób. Pracownicy spółdzielni socjalnej pochodzą z grona osób bezrobotnych oraz osób z niepełnosprawnościami.

Miejscem prowadzenia działalności jest lokal zapewniony przez Gminę Dąbie tj. stołówka wraz z zapleczem kuchennym znajdująca się w Zespole Szkół w Dąbiu. Stołówka ta została zlikwidowana kilka lat temu, sprzęt i wyposażenie w niej pozostałe, zostało w części wykorzystane do prowadzenia działalności spółdzielni. Niewykorzystane zniszczałyby i zniweczyły trud wniesiony w ówczesnie funkcjonującą stołówkę.

Główną gałęzią działalności Spółdzielni Socjalnej „Ale Smacznie” jest świadczenie usług gastronomicznych i cateringowych na rzecz gminy, a także podmiotów indywidualnych. Spółdzielnia już od samego początku swojej działalności podpisuje umowy z Gminą Dąbie



w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach w ramach wieloletniego programu „Posiłek w domu i w szkole”. Spółdzielnia od września 2016 roku świadczy również usługi całodziennego wyżywienia w Przedszkolu Miejskim w Dąbiu. Na terenie Gminy Dąbie spółdzielnia dostarcza obiady indywidualne do trzech szkół podstawowych, przedszkola i punktu przedszkolnego. Codziennie w spółdzielni są sprzedawane również obiady dla klientów miejskiego ośrodka pomocy społecznej, którzy sami nie są w stanie sobie przygotować posiłku.

Obok powyższej oferty spółdzielnia zajmuje się również organizacją imprez okolicznościowych, takich jak: komunie, przyjęcia urodzinowe czy imieninowe, jubileusze, spotkania opłatkowe. Istnieje możliwość wyboru usługi z kilku wariantów z zapewnieniem elastyczności i dostosowania się do potrzeb klienta. Świadczenie usług cateringowych odbywa się albo w lokalu spółdzielni, albo w lokalu zapewnionym przez zamawiającego. Od 2021 r. Spółdzielnia może również korzystać z lokalu użyczonego przez Gminę Dąbie do organizacji imprez okolicznościowych, który został zrewitalizowany w ramach środków pochodzących z WRPO. Nadmienić należy, że Spółdzielnia była Partnerem Gminy Dąbie w ramach przedmiotowego dofinansowania.

Spółdzielnia zajmuje się również obsługą cateringową szkoleń, konferencji, imprez integracyjnych, zebrań dla klientów instytucjonalnych. W styczniu 2018 roku spółdzielnia obsługiwała w zakresie cateringowym konferencję szkoleniową w ramach Zjazdu Oddziału Powiatowego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Kole. Impreza wymagała wiele zaangażowania, w której uczestniczyło około 130 osób. Spółdzielnia obecnie posiada już w swoim kalendarzu imprezy, które obsługuje cyklicznie. Zyskała sobie grono stałych klientów, zarówno indywidualnych, jak i instytucjonalnych. Jednym z rodzajów działalności Spółdzielni Socjalnej „Ale Smacznie” jest prowadzenie punktu gastronomicznego na imprezach plenerowych.

Spółdzielnia chcąc zdywersyfikować swoje usługi, co w przełożeniu miało zapewnić stabilne miejsca pracy, rentowność przedsiębiorstwa i stabilność przepływów finansowych, latem 2017 roku podjęła decyzję o poszerzeniu zakresu oferowanych usług o usługi porządkowe, dbałość o tereny zielone (zimą odśnieżanie), drobne usługi budowlane, w mniejszym stopniu porządkowanie grobów oraz usługi kurierskie.

Podjęcie takiej decyzji umożliwiła obserwacja lokalnego rynku i określenie jego niszy. Celem Spółdzielni było pozyskiwanie nowych obszarów rynku na aktualnie oferowane usługi, w związku z tym rozwijane pozostały obecnie świadczone usługi gastronomiczne.

W ramach rozwoju działalności spółdzielnia zajęła się świadczeniem następujących usług: prace konserwatorskie, utrzymanie zieleni, prace porządkowe, prace wykończeniowe i drobne remonty.

Obie gałęzie działalności spółdzielni powstały dzięki dofinansowaniu z Wielkopolskiego Ośrodka Ekonomii Społecznej. Pierwsza, współpracę z Wielkopolskim Ośrodkiem Ekonomii Społecznej podjęła w 2016 r. Gmina Dąbie. Współpraca ta miała na celu uzyskania wsparcia inkubacyjnego oraz wsparcia finansowego na utworzenie miejsc pracy w spółdzielni socjalnej. Ze środków z dotacji zostały wykonane m.in. prace remontowe, które miały na celu dostosowanie lokalu spółdzielni do wymogów sanitarnych, tak aby móc prowadzić w nim działalność gastronomiczną. Zakupiono również sprzęt niezbędny do prowadzenia działalności spółdzielni w obszarze gastronomii. Aby móc rozszerzyć swoją działalność Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie” przystąpiła samodzielnie do kolejnego projektu WOES, w ramach którego zakupiono sprzęt do utrzymywania terenów zieleni.

Patrząc na potrzeby rozwojowe i możliwości pozyskania dofinansowania, Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie” podjęła współpracę z Lokalną Grupą Działania, której istotą był wzrost ilości miejsc pracy na terenie „Solnej Doliny” poprzez realizację przedsięwzięć polegających na wspieraniu działań w zakresie rozwoju przedsiębiorstw. Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie” planując rozwój usług gastronomicznych oraz świadczenie nowych usług w zakresie utrzymania dróg i poboczy skorzystała z oferty Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Solna Dolina” i przygotowała wniosek o przyznanie pomocy w ramach operacji „Zdrowo, czysto i ekologicznie – rozwój działalności Spółdzielni Socjalnej „Ale Smacznie” na miarę XXI wieku. Wartość operacji wynosiła blisko 620 000,00 zł, z czego kwota dofinansowania kształtowała się na poziomie około 270 000,00 zł. Z dotacji zakupiony został sprzęt przeznaczony do bieżącego utrzymania dróg (ciągnik z wysięgnikiem oraz różnego rodzaju głowice koszące), jak również sprzęt do prowadzenia działalności gastronomicznej. W ramach dofinansowania powstało jedno miejsce pracy dla osoby z grupy defaworyzowanej, tj. osoby bezrobotnej pow. 50 roku życia. Okres trwałości projektu to trzy lata, który kończy się w 2023 r. Głównym odbiorcą usług związanych z bieżącym utrzymaniem dróg jest Gmina Dąbie oraz Powiatowy Zarząd Dróg w Kole.

Niezwykle ważna w spółdzielni socjalnej jest reintegracja zawodowa, która polega na zwiększeniu motywacji pracowników spółdzielni do podwyższania kwalifikacji zawodowych celem odnalezienia własnej ścieżki rozwoju. Podniesione kwalifikacje pracowników zwiększą

profesjonalizm spółdzielni i tym samym przyczynią się do jej rozwoju. W związku z tym zarząd spółdzielni złożył wniosek do Powiatowego Urzędu Pracy w Kole na dofinansowanie kosztów kształcenia ustawicznego swoich pracowników ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego. W ramach kształcenia pracownicy spółdzielni odbyły szkolenia z „Kuchni polskiej” oraz „Food Design”, podczas których zdobyły nowe umiejętności i nauczyły się efektywnego dekorowania potraw. Stwarzanie możliwości podnoszenia kwalifikacji swoich pracowników świadczy o profesjonalizmie spółdzielni, jak również trosce o zachowanie najwyższej jakości świadczonych usług. W 2021 roku Spółdzielnia przy pomocy Gminy Dąbie złożyła wniosek na szkolenia zawodowe do Agencji Rozwoju Regionalnego. Udało się pozyskać dofinansowanie na przeprowadzenie szkoleń z zakresu nowoczesnej kuchni oraz udzielania pierwszej pomocy. Szkolenia zostały przeprowadzone przez znanego kucharza.

Docenieniem działalności Spółdzielni Socjalnej „Ale Smacznie” było otrzymanie przez nią w 2017 roku certyfikatu pozwalającego na posługiwanie się promocyjnym znakiem jakości „Zakup Prospołeczny, który przyznawany jest przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi z Puszczykowa.

W 2018 r. Spółdzielnia była również laureatem w XVIII edycji Ogólnopolskiego Konkursu „Sposób na sukces” w kategorii „inicjatywy na rzecz rozwoju społeczności lokalnych” organizowanym przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie na najlepsze działania przedsiębiorcze na obszarach wiejskich pod patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

W 2020 r. Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie” wspólnie z Gminą Dąbie podpisała list intencyjny na rzecz realizacji pilotażowego wdrożenia wiązki Rehabilitacja+ na terenie gminy Dąbie. Podpisując list, strony oświadczyły, iż mając na uwadze aktywne działanie na rzecz rozwoju Gminy Dąbie, kształtowanie polityki społecznej i rozwiązywanie problemów społecznych w Dąbiu poprzez wykorzystanie wszechstronnych kompetencji partnerów, deklarują współpracę w zakresie niniejszego porozumienia na rzecz realizacji i wdrożenia modelu opracowywanego w ramach projektu *„Energia społeczna. Sieć Przedsiębiorstw Społecznych realizujących nowe modele usług w zakresie użyteczności publicznej”*.

Podpisanie listu intencyjnego zainicjowało współpracę zmierzającą do utworzenia na terenie Gminy Dąbie gabinetu rehabilitacji wraz z usługami porad psychologa oraz dietetyka. Na realizację tego celu pozyskano dofinansowanie w ramach projektu „Energia społeczna. Sieć Przedsiębiorstw Społecznych realizujących nowe modele w zakresie użyteczności

publicznej” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.9. Rozwój ekonomii społecznej. W ramach zadania Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie” otworzyła gabinet rehabilitacji z przeznaczeniem usług rehabilitacyjnych dla osób 60+, osób niepełnosprawnych i osób z zaburzeniami percepcji oraz mobilności. Projekt spotkał się z dużym uznaniem społeczności lokalnej i wiele osób z terenu gminy Dąbie korzysta z usług rehabilitacji. Jest to jedyny gabinet rehabilitacji na obszarze gminy Dąbie.

W ramach projektu spółdzielnia podpisała umowę ze Stowarzyszeniem na Rzecz Spółdzielni Socjalnych w Poznaniu na realizację pilotażowego wdrożenia modelu wiązek usługi społecznej w zakresie Rehabilitacji+ na obszarze gminy Dąbie (powiat kolski, woj. wielkopolskie). Z otrzymanej dotacji przystosowano gabinet rehabilitacji do świadczenia tego typu usług. Lokal został użyczony przez Gminę Dąbie, który to zrewitalizowano w ramach projektu „Remont i adaptacja obiektów przemysłowych w Dąbiu na potrzeby funkcjonowania podmiotu ekonomii społecznej oraz nowe funkcje gospodarcze, edukacyjne i kulturalne”, którego Partnerem była Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie”. Projekt zakładał przeznaczenie części pomieszczeń zrewitalizowanych na potrzeby utworzenia gabinetu do rehabilitacji. Ze środków projektu w pełni wyposażono gabinet rehabilitacji w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny. Gmina Dąbie wniosła wiele pracy i pomocy przy realizacji tego projektu. Pomogła przeprowadzić prace adaptacyjne, znaleźć odbiorców usług oraz personel świadczący usługi, promować projekt, oraz zapewniła pracownika urzędu świadczącego pomoc w przygotowaniu merytorycznym każdego etapu wdrażania wiązki.

Kolejnym wyrazem współpracy Gminy Dąbie ze Spółdzielnią Socjalną „Ale Smacznie” było podpisanie trójstronnego porozumienia – Partnerstwo na rzecz przeciwdziałania skutkom wystąpienia COVID-19 poprzez wspólną realizację przedsięwzięcia na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w ramach projektu: nr RPW.07.03.02-30-0002/18 pn.: „Wielkopolski Ośrodek Ekonomii Społecznej”. W zakresie realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie” w 2020 r. korzystała z mechanizmu zakupowego przeprowadzonego przez Wielkopolski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej. WOES w ramach tego mechanizmu realizował zakupy od Podmiotów Ekonomii Społecznej usług związanych z przeciwdziałaniem skutkom wystąpienia COVID-19 i przekazanie ich nieodpłatnie instytucjom pomostowym i innym uprawnionym podmiotom. W związku

z wystąpieniem COVID-19 na terenie Gminy Dąbie wystąpiła potrzeba pomocy osobom dotkniętym skutkami koronawirusa w zakresie zorganizowania żywienia, tj. przygotowania i dostarczenia posiłków. W wyniku zamknięcia szkół wiele dzieci, które dotychczas korzystały z darmowych posiłków, nie otrzymywały ich. Osoby starsze, niepełnosprawne oraz mające trudności z funkcjonowaniem w środowisku dotkniętym COVID-19 zostały pozostawione bez pomocy żywieniowej. Dlatego też w czasie pandemii nieocenioną pomocą stała się możliwość dostarczenia powyższym osobom, jak również osobom pozostającym w izolacji czy kwarantannie, gotowych posiłków. Grupę osób najbardziej potrzebujących ustalono z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Dąbiu. W ramach współpracy Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie” złożyła 3 wnioski na wsparcie Podmiotów Ekonomii Społecznej i Przedsiębiorstw Społecznych. W Gminie Dąbie dzięki przedmiotowemu wsparciu przez trzy miesiące przekazano nieodpłatnie 3 000 posiłków składających się z obiadów dwudaniowych osobom w trudnej sytuacji w związku z wystąpieniem COVID-19 (osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, dzieciom korzystającym dotychczas z darmowych posiłków w szkołach, osobom przebywającym w miejscach odosobnienia w związku z potrzebami izolacji lub kwarantanny i osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej. Realizacja programu przyczyniła się nie tylko osobom w trudnej sytuacji w związku z COVID-19, ale również znacząco wpłynęła na sytuację finansową przedsiębiorstwa społecznego w Gminie Dąbie, które w wyniku pandemii nie mogło w pełni wykonywać działalności w zakresie usług gastronomicznych, co wpłynęło na spadek obrotów w Spółdzielni.

Spółdzielnia Socjalna „Ale Smacznie” swoją kondycję finansową oraz poziom działalności, który reprezentuje osiągnęła dzięki zaangażowaniu pracowników, kadry zarządzającej oraz nieocenionej pomocy i współpracy Gminy Dąbie.



## ❖ DOBRE PRAKTYKI

*Sylwia Matysiak - Inspektor Centrum Organizacji Pozarządowych Wydziału Spraw Obywatelskich i Przedsiębiorczości Urzędu Miejskiego w Bielsku - Białej*

### **Spółecznie odpowiedzialni – najlepsza inwestycja w rozwój miasta Bielska - Białej i jego mieszkańców.**

Bielsko-Biała to miasto na prawach powiatu położone w województwie śląskim, liczące blisko 170 tysięcy mieszkańców, a z uwagi na swoje położenie u stóp Beskidu Małego i Beskidu Śląskiego w obszarze potocznie zwanym Podbeskidziem. Jest jednym z lepiej rozwiniętych gospodarczo miast Polski, gdzie stopa bezrobocia wynosi jedynie 2,5% (stan na 30.09.2021 r). Z uwagi na doskonale rozwiniętą sieć infrastrukturalną miasto stanowi ważny węzeł transportu drogowego oraz kolejowego. Od wielu lat otrzymuje ono liczne nagrody oraz zajmuje najwyższe miejsca w rankingach wojewódzkich i krajowych (np. 1 miejsce w Rankingu Gmin Województwa Śląskiego 2021, w kategorii miast na prawach powiatu, 6 miejsce w Rankingu Miast Przyjaznych dla Biznesu Forbesa 2020. W kategorii miast od 150.000 do 299.000 mieszkańców, 1 miejsce w województwie śląskim oraz 6 miejsce w skali kraju w Rankingu Miast Zrównoważonych Arcadis 2021, co stanowi potwierdzenie, iż Bielsko-Biała jest miejscem dynamicznie rozwijającym się, atrakcyjnym i przyjaznym dla jego mieszkańców oraz turystów, a zarazem zrównoważonym i interesującym dla inwestorów. Aktywność społeczną mieszkańców doskonale obrazują statystyki, które na koniec czerwca 2021 r. wskazywały, iż na terenie miasta Bielska-Białej funkcjonuje 615 podmiotów ekonomii społecznej (PES), w szerokim wachlarzu form prawnych (m.in. stowarzyszenia rejestrowe, stowarzyszenia zwykłe, związki stowarzyszeń, fundacje, kluby sportowe zarejestrowane w KRS, kluby sportowe nieprowadzące działalności gospodarczej, uczniowskie i parafialne kluby sportowe).



**Bielsko-Biała**

Miasto Bielsko-Biała od wielu już lat wspiera rozwój ekonomii społecznej, z roku na rok zwiększając nakłady finansowe oraz narzędzia i metody działań na rzecz budowania

pozytywnych postaw społecznych i dokonywania zmian w postrzeganiu korzyści płynących z współpracy z organizacjami pozarządowymi. Działając na rzecz organizacji pozarządowych miasto oprócz środków z budżetu miasta wykorzystuje także wiele dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania, co pozwala na ciągłe poszerzanie oferty wsparcia sektora ekonomii społecznej.

W latach 2012-2015 miasto Bielsko-Biała realizowało projekt partnerski pn. „Inkubatory Społecznej Przedsiębiorczości Województwa Śląskiego”, w ramach którego prowadziło Inkubator Społecznej Przedsiębiorczości, wspierający istniejące PES, grupy inicjatywne oraz osoby zainteresowane ekonomią społeczną w formie bezpłatnego doradztwa (ogólnego,



księgowego, prawnego oraz marketingowego), szkoleń oraz infrastruktury w postaci dostępu do sal szkoleniowych, komputerowej oraz pomieszczeń biurowych. **Efektywna współpraca szerokiego partnerstwa obejmującego sześć samorządów oraz dwóch partnerów społecznych uzyskało uznanie na arenie międzynarodowej uzyskując nagrodę REVES EXCELLENCE AWARD 2013 przyznawaną dla 5 najlepszych partnerstw w Europie przez Reves European Network of Cities & Regions for the Social Economy.** REVES to Europejska Sieć Miast i Regionów na rzecz Ekonomii Społecznej, której misją jest promocja odpowiedzialności społecznej oraz działania na rzecz tworzenia warunków do rozwoju solidarnej i prospołecznej gospodarki.

Kontynuacją wsparcia dla PES była realizacja w latach 2015-2018 projektu partnerskiego pn. „OWES Subregionu Południowego”. W 2015 r. OWES (Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej) uzyskał status Ośrodka Wsparcia Wysokiej Jakości – akredytację Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Społeczna odpowiedzialność to także systematyczne zwiększanie płaszczyzn do współpracy z organizacjami pozarządowymi, dzięki czemu możliwy jest ich rozwój, co zostało



docenione przez kapitułę konkursu organizowanego przez Zarząd Województwa Śląskiego na wybór gminy najbardziej zaangażowanej w rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim. [Miasto Bielsko-Biała uzyskało tytuł Gminy przyjaznej ekonomii społecznej 2014 r.](#)

Po zakończeniu projektu OWES, miasto Bielsko-Biała widząc ogromne zapotrzebowanie organizacji pozarządowych na miejsce przyjazne ekonomii społecznej, a także mając świadomość, jak ważne jest wspieranie działań społecznych, postanowiło kontynuować działania na rzecz III sektora uruchamiając, w ramach budżetu miasta, Centrum Organizacji Pozarządowych. Aktualnie COP oferuje szeroki wachlarz wsparcia doradczego, szkoleniowego oraz infrastrukturalnego, które cieszy się ogromnym zainteresowaniem przedstawicieli organizacji pozarządowych. Centrum Organizacji Pozarządowych w ramach konsekwentnych działań w budowaniu społecznej odpowiedzialności w 2019 r. zawarł z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej, działającym na terenie subregionu południowego, porozumienie partnerskie na rzecz tworzenia środowiska przyjaznego rozwojowi przedsiębiorczości społecznej. Dzięki tej współpracy możliwe są innowacyjne działania na rzecz rozwoju III sektora.

Poprzez blisko dekadę funkcjonowania centrum doradczego dla NGO-sów organizacje pozarządowe skorzystały z blisko 1800 godzin doradztwa specjalistycznego z zakresu księgowości, prawa oraz marketingu, udzielono ponad 3000 godzin doradztwa ogólnego, zorganizowano ponad 130 szkoleń, 3 wizyt studyjnych, a także 9 coachingów pozwalających na ekonomizację.

*Spółeczna odpowiedzialność to promowanie i rozwijanie postaw prospołecznych oraz dobrych praktyk realizowanych na rzecz społeczności lokalnej.*

Przykładem takiej promocji są organizowane przez miasto od 2013 r. targi i pikniki organizacji pozarządowych, podczas których promowane są lokalne podmioty ekonomii społecznej oraz ich produkty i usługi. Pikniki organizowane są w okolicach Świąt Bożego Narodzenia i na stałe wpisały się już w kalendarz bielskich wydarzeń dla NGO-sów. Pikniki organizowane są w Centrum Handlowym Gemini Park, co również jest dobrym



przykładem wypracowanego partnerstwa samorządu z sektorem prywatnym, na rzecz podmiotów ekonomii społecznej.

Grudniowe edycje Pikniku poprzez działania organizacji pozarządowych przybliżają mieszkańcom Bielska-Białej tradycje Świąt Bożego Narodzenia, od muzyki poprzez regionalne wypieki i rękodzieło.



Pikniki uświetniają prezentacje i występy artystyczne przygotowane przez organizacje pozarządowe, które są entuzjastycznie odbierane przez mieszkańców naszego miasta.

W trakcie pikników poruszane są także istotne tematy (m.in. kampania 1% podatku na rzecz OPP, wolontariat, krwiodawstwo, pierwsza pomoc przedlekarska, niepełnosprawność itp.). Z roku na rok pikniki organizacji pozarządowych cieszą się coraz większą popularnością i są oczekiwane zarówno przez podmioty ekonomii społecznej, jak i mieszkańców Bielska-Białej, którzy mają możliwość, nie tylko z zapoznaniem się z funkcjonującymi na terenie miasta organizacjami, ale również nabyć unikatowy prezent świąteczny dla najbliższych. W roku 2021 realizowana jest już IX edycja Dni Organizacji Pozarządowych, która planowana jest na 18 grudnia br.



Miasto Bielsko-Biała wspiera również działania na rzecz organizacji pozarządowych posiadających status organizacji pożytku publicznego, realizując przy udziale podmiotów ekonomii społecznej kampanie promocyjne na rzecz przekazywania 1% podatku bielskim organizacjom pożytku publicznego. W ramach prowadzonych kampanii realizowanych również we współpracy z organizacjami pozarządowymi wykorzystywane są zarówno tradycyjne, jak i innowacyjne metody i narzędzia informacyjno-promocyjne (m.in.



plakaty i banery

w centrach handlowych oraz wiaduktach, citylighty na przystankach autobusowych, reklamy mobilne na autobusach i przyczepach, artykuły w lokalnej prasie, spoty reklamowe, posty w mediach społecznościowych). Między innymi dzięki takim kampaniom z roku na rok zwiększa się kwota środków przekazywanych w ramach 1% na rzecz bielskich organizacji. W roku 2020 za 2019 r. bielskie OPP

otrzymały kwotę ponad 12 700 000 zł, a w roku 2021 za 2020 r. była to kwota ponad 21 300 000 zł.

Spółeczna odpowiedzialność miasta Bielska-Białej, to także coroczne zwiększanie zaangażowania finansowego na rzecz rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, które korzystając ze wsparcia miasta Bielska-Białej kreują nową rzeczywistość społeczną, budują pozytywne postawy lokalne i polepszają jakość życia mieszkańców naszego miasta. W roku 2020 środki zaplanowane na dotacje wyniosły 16 mln i były wyższe o 24% w stosunku do 2019 r.) Zwiększa się także ilość podpisywanych umów, w roku 2020 podpisano ich aż 201, dzięki czemu zrealizowano zadania m.in. z zakresu pomocy społecznej, ochrony zdrowia, ale też kultury i sztuki czy turystyki i sportu. W ubiegłym roku, pomimo pandemii, w różnych wydarzeniach uczestniczyło ponad 300 tys. osób, co pokazuje, że inicjatywy oferowane przez organizacje pozarządowe są wysoko oceniane przez mieszkańców, którzy chętnie biorą udział w realizowanych projektach. Zakres udzielanego wsparcia finansowego dla organizacji pozarządowych obejmuje szeroki wachlarz sfer i obszarów współpracy, dzięki czemu





organizacje mogą realizować ciekawe i potrzebne projekty dla mieszkańców miasta. W bielski krajobraz wpisało się szereg wydarzeń realizowanych przez organizacje m.in. Bielski Salon Poezji, Czwartki lekkoatletyczne, Międzynarodowy Festiwal Chórów Gaude Cantem, Piknik Rodzinny z Nadzieją czy Bielski Rodzinny Rajd Rowerowy, na których tłumnie pojawiają się całe rodziny.

Miasto Bielsko-Biała stara się angażować mieszkańców oraz włączać ich w aktywne działania i decydowanie o kierunkach rozwoju miasta. W tym celu realizowany jest Budżet Obywatelski, dzięki któremu mieszkańcy mogą partycypować w decydowaniu o wydatkach z budżetu miasta. Na realizację



pierwszej edycji przeznaczono kwotę 2 000 000 zł. Aktualnie realizowana jest IX edycja BO, którego kwota wynosi 7 400 000 zł, przy czym środki finansowe zostały rozdysponowane według następujących zasad: kwota 1 400 000 zł została przeznaczona na projekty o charakterze ogólnomiejskim, kwota 6 000 000 zł została przeznaczona na projekty osiedlowe. Budżet Obywatelski cieszy się ogromną popularnością wśród mieszkańców, którzy dzięki tej inicjatywie mają realny wpływ na kreowanie nowego otoczenia Bielska-Białej.

W ramach włączania społeczności lokalnej w rozwój społeczny, Miasto Bielsko-Biała prowadzi szeroki wachlarz działań m.in. w 2020 r., dzięki podjętej przez Radę Miejską uchwale w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Bielska-Białej wprowadzono rozbudowany katalog form konsultacji (m.in. takich jak: dyżury konsultacyjne, panele obywatelskie, czy wideokonferencje), odformalizowano proces składania uwag i opinii, a także, co warto podkreślić, wprowadzono innowacyjne formy komunikacji w ramach prowadzonej akcji informacyjnej takie jak: citylighty, billboardy, media społecznościowe czy powoływanie grup eksperckich. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców oraz organizacjom pozarządowym całkowicie zmodernizowano stronę konsultacji społecznych oraz wprowadzono interaktywny formularz konsultacji społecznych, dzięki czemu zgłaszanie uwag i opinii stało się bardziej dostępne i unowocześnione.

***Spółeczna odpowiedzialność to nie tylko działanie na rzecz organizacji,  
ale także informowanie podmiotów ekonomii społecznej o kwestiach  
najważniejszych dla ich funkcjonowania.***

Łatwy i wielotorowy dostęp do informacji pozwala organizacjom na sprawne działanie, a dzięki efektywnej komunikacji pomiędzy samorządem, a podmiotami ekonomii społecznej możliwe jest jak najpełniejsze dostosowanie wsparcia do realnych potrzeb organizacji.

W ramach działań informacyjno-promocyjnych Miasto Bielsko-Biała prowadzi na stronie internetowej Urzędu Miejskiego serwis, w którym zamieszczane są wszelkie istotne wiadomości dla organizacji pozarządowych, m.in. roczny harmonogram konkursów ofert. Dodatkowo comiesięcznie na adresy mailowe organizacji przesyłany jest Newsletter dla organizacji pozarządowych, zawierający przydatne informacje na temat konkursów (terminów składania ofert, kwot przeznaczonych na dany konkurs), zmian w prawie, spotkań oraz szkoleń. Informacje te przesyłane były również na bieżąco w formie mailingu. Prowadzony jest także fanpage Centrum Organizacji Pozarządowych na FB, gdzie organizacje mają możliwość bezpośredniego kontaktu i uzyskania informacji. Propagowanie aktywności podmiotów III sektora odbywa się za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miejskiego, fanpage COP na FB, a także poprzez zamieszczanie artykułów w Magazynie Samorządowym „W Bielsku-Białej”.

Spółeczna odpowiedzialność to przede wszystkim wspieranie w trudnych sytuacjach i umiejętność dopasowania się do nowych warunków.


W roku 2020 organizacje pozarządowe stanęły przed bardzo dużym wyzwaniem utrzymania płynności finansowej i możliwości realizacji działań statutowych w obliczu całkowitego lockdownu. Miasto Bielsko-Biała wyszło naprzeciw bielskim organizacjom przygotowując szeroki pakiet wsparcia w trakcie pandemii. Wsparcie miało m.in. formę obniżenia czynszu za zajmowane przez nie lokale użytkowe będące własnością Miasta. O obniżenie czynszu do

symbolicznego 1 zł (netto) organizacje pozarządowe mogły ubiegać się w terminach od



Bielsko-Biała

**WSPARCIE MIASTA BIELSKA-BIAŁEJ  
DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH  
PODCZAS STANU EPIDEMII**



- OBNIŻENIE CZYNSZU
- ELASTYCZNOŚĆ W REALIZOWANIU I ROZLICZANIU ZADAŃ PUBLICZNYCH
- WSPARCIE DORADCZE
- KONKURS OFERT NA WKŁAD WŁASNY
- ZADANIA ZLECANE W TRYBIE POZAKONKURSOWYM

1 kwietnia do 30 czerwca 2020 r. oraz od 1 listopada do 31 grudnia 2020 r. Miasto Bielsko-Biała zlecało także zadania w trybie pozakonkursowym oraz stosowało elastyczność w realizowaniu i rozliczaniu zadań publicznych. Ponadto organizacje pozarządowe miały możliwość skorzystania z doradztwa i szkoleń online w zakresie pozyskiwania wsparcia w ramach tarczy antykryzysowej.

Wsparcie to pomogło organizacjom i ich przedstawicielom oraz członkom przetrwać najtrudniejszy okres pandemii, a jak powszechnie wiadomo o sile Miasta stanowią jego mieszkańcy. Kluczem do sukcesu jest współpraca i dialog. Miasto powinno być otwarte na aktywne postawy mieszkańców, którzy kształtują przestrzeń wokół siebie, tak aby była przyjazna i atrakcyjna dla nich samych, a także dla przyjezdnych i turystów. Wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych pozwala na rozwój Miasta i wzrost zadowolenia mieszkańców.

*O właściwym kierunku działań podejmowanych przez Miasto Bielsko-Biała świadczy otrzymana nagroda Laureata I miejsca w konkursie Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej 2021, która jest ogromnym wyróżnieniem dla Miasta, ale także ogromnym motywatorem do nieustającego rozwoju społecznej odpowiedzialności oraz do dalszej intensywnej współpracy na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.*

## ❖ AKTUALNOŚCI

*Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej MRiPS*



### ***Rozstrzygnięcie Konkursu o przyznanie certyfikatu Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej 2021***

Konkurs o przyznanie certyfikatu Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej ma na celu wyróżnienie tych podmiotów, które z powodzeniem łączą działalność ekonomiczną ze społecznym zaangażowaniem. Przyznane certyfikaty przyczyniają się do budowy marki konkretnych podmiotów oraz całego sektora ekonomii społecznej.

Konkurs organizowany jest w ramach projektu pn. System certyfikacji znakami jakości dla podmiotów ekonomii społecznej i jednostek samorządu terytorialnego, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego realizowanego w partnerstwie przez:

- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej – lidera partnerstwa;
- Bank Gospodarstwa Krajowego – partnera;
- Europejski Dom Spotkań - Fundację Nowy Staw – partnera.

Ubiegłoroczna, czwarta edycja Konkursu cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem. Złożono 174 wnioski w pięciu kategoriach:

Kategoria I. Debiut roku

Kategoria II. Najlepszy pracodawca

Kategoria III. Sukces rynkowy

Kategoria IV. Przedsięwzięcie PES współfinansowane ze środków zwrotnych EFS

Kategoria V. Społecznie odpowiedzialny samorząd

Dnia 27 października 2021 odbyła się uroczystość ogłoszenia wyników i wręczenia nagród laureatom i podmiotom certyfikowanym w Konkursie o przyznanie certyfikatu Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej 2021. Uroczystość odbyła się w gmachu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej z udziałem Pani Minister Marleny Małąg oraz Pana Ministra Stanisława Szweda (z uwagi na sytuację epidemiologiczną w formie hybrydowej).

Laureatami w kategorii *Debiut roku* zostali:

1. Spółdzielnia Socjalna GRUPA ALIVIO SPN.S
2. Spółdzielnia Socjalna Etat
3. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji Oczami Brata



Laureatami w kategorii *Najlepszy pracodawca* zostali:

1. Podkarpackie Stowarzyszenie dla Aktywnych Rodzin



2. Spółdzielnia Socjalna Serowa Kraina
3. Fundacja Pro Aperte

Laureatami w kategorii *Sukces rynkowy* zostali:

1. Siedlecka Spółdzielnia Socjalna Caritas
2. Spółdzielnia Socjalna "Ale Smacznie"
3. Spółdzielnia Socjalna PRZEDSZKOLAKI TO MY

Laureatami w kategorii *Przedsięwzięcie PES współfinansowane ze środków zwrotnych EFS* zostali:

1. KAMPU Spółdzielnia Socjalna w Krakowie
2. Spółdzielnia Socjalna Aktywni Tu i Teraz



3. Fundacja Edukacja dla Przyszłości





Laureatami w kategorii *Spółecznie odpowiedzialny samorząd* zostali:

1. Urząd Miejski w Bielsku-Białej
2. Gmina Miejska Hrubieszów
3. Gmina Józefów



W tegorocznej edycji Konkursu laureaci konkursu zostali nagrodzeni pakietem wsparcia w postaci vouchera na usługi doradczo – szkoleniowe o wartości 10 000 zł oraz nagraniem filmu promocyjnego. Ponadto otrzymali statuetkę, certyfikat oraz możliwość promocji na stronach internetowych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz na portalach społecznościowych.



Natomiast dodatkowo dla laureatów z kategorii I-IV przewidziano nagrody w postaci udziału w targach branżowych oraz nagród rzeczowych związanych z prowadzeniem działalności.



Dla podmiotów certyfikowanych przewidziano:

- vouchery na usługi doradczo – szkoleniowe o wartości 3 000 zł,
- nagrody rzeczowe o wartości około 500 zł w postaci wyposażenia związanego z prowadzoną przez nich działalnością,



- certyfikat oraz promowanie na stronach internetowych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz na portalach społecznościowych.

Pełną listę laureatów oraz podmiotów certyfikowanych można zobaczyć na stronie internetowej <https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Laureaci,i,certyfikowani,2021,4249.html>

### Główne zmiany ustawy o zatrudnieniu socjalnym

#### **Kontekst zmiany ustawy o zatrudnieniu socjalnym**

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym przeciwdziała marginalizacji grup społecznych oraz skutkom wykluczenia społecznego poprzez reintegrację zawodową

i społeczną realizowaną przez centra integracji społecznej (CIS) oraz kluby integracji społecznej (KIS). W związku z funkcjonowaniem ustawy o zatrudnieniu socjalnym w obrocie prawnym od ponad 17 lat koniecznością stała się nowelizacja jej przepisów w celu dostosowania rozwiązań w niej przyjętych do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych, w szczególności uwzględniających sytuację na rynku pracy.

Zmieniająca się sytuacja na rynku pracy na przestrzeni ostatnich lat, w szczególności spadek bezrobocia oraz pozostawanie bez zatrudnienia osób najbardziej oddalonych od rynku pracy, często borykających się ze sprzężonymi problemami życiowymi, powoduje konieczność zmiany ww. ustawy. Intencją jest motywowanie osób wykluczonych społecznie do podjęcia reintegracji zawodowej i społecznej w celu wykształcenia odpowiednich postaw życiowych, pełnienia ról społecznych zarówno w miejscu pracy czy zamieszkania oraz odbudowania zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. Przed wszystkim przyjęte w projekcie ustawy rozwiązania skupiają się na uczestniku zajęć w CIS – osobie wykluczonej społecznie, która nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb własnym staraniem. Proponowane rozwiązania mają w szczególności zachęcić osobę wykluczoną społecznie do podjęcia aktywnych działań, poprzez uczestnictwo w zajęciach organizowanych przez CIS w celu zdobycia kompetencji i kwalifikacji umożliwiających podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy.



Ustawa o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw została uchwalona w dniu 13 stycznia 2022 r. i weszła w życie z dniem 15 lutego 2022 r.

## **Merytoryczny zakres zmian ustawy o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw**

Ustawa o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym (...) zawiera następujące zmiany:

### **1. Poprawiające sytuację uczestników CIS i KIS:**

- **podniesienie wysokości świadczenia integracyjnego do wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych** przez okres całego uczestnictwa w zajęciach CIS, włącznie z okresem próbnym (obecnie podczas 1 miesięcznego okresu próbnego uczestnik otrzymuje jedynie 50% świadczenia integracyjnego);

Uczestnicy zajęć w CIS wykonują określone zadania w ramach programu reintegracji zawodowej i są zobowiązani do regularnego uczestnictwa w zajęciach, co ma wpływ na ponoszenie przez uczestników dodatkowych kosztów np. kosztów dojazdów do CIS czy do miejsc, gdzie realizują program reintegracji zawodowej. Warto zwrócić uwagę, że świadczenie integracyjne, które otrzymuje uczestnik CIS wlicza się do kryterium dochodowego, a co za tym idzie uczestnik CIS pobierając świadczenie integracyjne może utracić prawo do korzystania z finansowych świadczeń z pomocy społecznej. Podniesienie wysokości świadczenia pozwoli zrekompensować ewentualne obniżenie przychodów wynikające z przekroczenia progów dochodowych uprawniających do korzystania z zasiłków w ramach pomocy społecznej, a także będzie dodatkowym walorem motywującym do podjęcia reintegracji. Ponadto, podniesienie wysokości świadczenia integracyjnego do 120% zasiłku dla bezrobotnych, będącego dla osób wykluczonych społecznie często jedynym źródłem utrzymania w trakcie realizowania reintegracji zawodowej i społecznej w ramach CIS, ma również istotne znaczenie ze względu na ich sytuację bytową,

- **uelastycznienie czasu uczestnictwa w CIS do 30 h tygodniowo** - do tej pory normą było obowiązkowe uczestnictwo w wymiarze 6 godzin dziennie. Taka zasada jest niewystarczająco elastyczna dla niektórych uczestników np. dla osób sprawujących opiekę nad dziećmi. Z tego względu zaproponowano, aby wymiar uczestnictwa

odnosił się do całego tygodnia i wynosił łącznie co najmniej 30 godzin i nie więcej niż 40 godzin. Dzięki temu harmonogram zajęć realizowanych w CIS będzie lepiej dopasowany do potrzeb uczestników i ułatwi godzenie reintegracji z realizacją innych obowiązków.

W związku z tym, że z usług CIS korzystać mogą również osoby niepełnosprawne zaliczane do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, wprowadzone zostało zastrzeżenie, że w odniesieniu do tej grupy uczestników maksymalny tygodniowy czas reintegracji nie może przekraczać 35 godzin a dzienny czas uczestnictwa 7 godzin. Rozwiązanie takie jest spójne z ograniczeniami dotyczącymi dziennego i tygodniowego czasu pracy osób niepełnosprawnych określonymi w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,

- **wydłużenie okresu uczestnictwa w CIS** o 6 miesięcy, do łącznie 24 miesięcy (obecnie jest 18 miesięcy) jest spowodowane tym, że do CIS trafiają osoby, które wymagają zastosowania bardziej wymagających i jednocześnie czasochłonnych działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej,
- **przyznanie dodatkowych dni wolnych od zajęć**, łącznie 12, z zachowaniem świadczenia integracyjnego. Obecnie liczba wolnych dni nie jest uzależniona od długości okresu uczestnictwa. Z doświadczenia wynika, że w przypadku wielomiesięcznego programu wskazana dotychczas w ustawie liczba dni wolnych jest niewystarczająca. Taki stan rzeczy może prowadzić do sytuacji, w których uczestnik CIS, nie mogąc z przyczyn od siebie niezależnych (np. ze względu na konieczność opieki nad dzieckiem, lub niesamodzielnym członkiem rodziny) uczestniczyć w zajęciach, nie zakończy realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego. Dlatego ustawa przewiduje zwiększenie dni wolnych od zajęć do 6 dni dodatkowych w przypadku przedłużenia uczestnictwa. Wymiar dodatkowych dni wolnych ustala się proporcjonalnie do okresu przedłużenia uczestnictwa,
- **wydłużenie okresu niezdolności do pracy w skutek choroby** do 21 dni, za które przysługuje świadczenie integracyjne pomniejszone o 1/40 za każdy dzień niezdolności (obecnie 14 dni). Wydłużono okres, ze względu na fakt, że uczestnikami CIS, mogą być m.in. osoby niepełnosprawne, z zaburzeniami psychicznymi,

uzależnione od alkoholu lub narkotyków, w wieku ponad 50 lat, które w większym stopniu narażone są na choroby i dolegliwości uniemożliwiające podjęcie zajęć w CIS,

- **podniesienie górnego limitu premii motywacyjnej**, wypłacanej ze środków własnych CIS, do wysokości 100% świadczenia integracyjnego (obecnie do 50%),
- **umożliwienie osobom mającym prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy uczestniczenia w zajęciach organizowanych przez KIS;**

## **2. Ułatwiający funkcjonowanie CIS i KIS:**

- **rezygnacja z przesłanki ubóstwa przy kierowaniu przez ośrodek pomocy społecznej (ops) do uczestnictwa w CIS.** Zmiana ta wynika z faktu, że podstawową kwestią decydującą o możliwości skorzystania ze wsparcia przewidzianego w ustawie jest wykluczenie społeczne (sytuacja uniemożliwiająca lub ograniczająca uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i rodzinnym). Ubóstwo zaś, mogące być zarówno przyczyną jak i skutkiem wykluczenia społecznego nie powinno mieć decydującego wpływu na dostęp do określonego w ustawie wsparcia, którego celem jest włączenie społeczne i zawodowe,
- **umożliwienie zakładania CIS i KIS przez spółdzielnie socjalne zarówno osób prawnych, jak i osób fizycznych,**
- **umożliwienie realizacji usług z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej, w ramach funkcjonującego CIS,** w innym miejscu niż miejsce funkcjonowania CIS. Obecnie obowiązujące regulacje nie wskazywały miejsca, w którym realizowane są usługi na rzecz uczestników CIS. Taki stan rzeczy doprowadził do wątpliwości interpretacyjnych oraz do rozbieżności w praktyce funkcjonowania tych jednostek. Rozwiązanie ujęte w nowelizacji będzie jednoznacznym wskazaniem, że CIS działające np. w większym ośrodku miejskim może zorganizować dla uczestników zajęcia poza miejscem funkcjonowania np. w sąsiedniej gminie, w której nie działa CIS, bez konieczności powoływania nowej jednostki i uzyskania nowego statusu CIS. Konsekwencją tej zmiany jest zobowiązanie CIS do dołączenia do wniosku o przyznanie statusu również kopii dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do nieruchomości, w której będą realizowane usługi reintegracyjne,
- **umożliwienie otrzymania od marszałka województwa dotacji na wyposażenie CIS -** dotychczasowe przepisy uprawniały marszałka do przyznania dotacji jedynie na

pierwsze wyposażenie CIS i KIS. W przypadku rozbudowy infrastruktury bądź otwarcia nowego warsztatu otrzymanie dotacji z tego źródła było niemożliwe. Natomiast nowelizacja przewiduje taką możliwość i CIS będą mogły otrzymać od marszałka województwa dotacje na zakup wyposażenia,

- **umożliwienie przekazania dotacji podmiotowej dla CIS działającym w formie samorządowych zakładów budżetowych** (obecnie jedynie dotacja przedmiotowa),
- **rozszerzenie katalogu źródeł finansowania działalności KIS o dotacje z dochodów własnych gminy**, w tym przeznaczonych na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz o dotacje przyznawane w ramach resortowych programów na rzecz rozwoju CIS i KIS. Obecnie obowiązujące przepisy wymieniają wśród źródeł finansowania utworzenia i działalności KIS środki pochodzące z Unii Europejskiej i dotacje pochodzące z dochodów własnych gminy. Pomimo, że katalog ten jest otwarty, nowelizacja doprecyzowała to brzmienie poprzez wskazanie również dotacji z dochodów gminy przeznaczonych na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. KIS realizuje w stosunku do swoich uczestników zadania z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi. Dodatkowo, wskazane zostało, że działalność KIS może być finansowana z dotacji z budżetu państwa udzielonych w ramach resortowych programów na rzecz rozwoju CIS i KIS,
- **umożliwienie KIS otrzymanie od marszałka województwa dotacji na wyposażenie**,
- **przyznanie kierownikowi CIS prawa do kwalifikacji uczestnika do dalszego uczestnictwa w zajęciach CIS** - obecnie kwalifikuje ops na wniosek kierownika CIS;

### **3. Mające wpływ na jakość funkcjonowania CIS:**

- **przyznanie wojewodzie uprawnień nadzorczych nad działalnością CIS** wraz z przyznaniem odpowiednich instrumentów nadzorczych, takich jak: wezwanie do złożenia stosownych wyjaśnień oraz wezwanie do zaniechania lub usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Nowelizacja przewiduje nadzór wojewody nad działalnością CIS w zakresie prawidłowości realizacji reintegracji zawodowej i społecznej, zgodności tej działalności z wymaganiami stanowiącymi podstawę przyznania statusu CIS oraz wypełnianiem przez CIS obowiązku sprawozdawczego. Rozwiązania te zapewniają wojewodzie możliwość weryfikacji stanu faktycznego

w zakresie działań realizowanych przez CIS oraz reagowania na nieprawidłowości. W konsekwencji wprowadzenia konkretnych instrumentów nadzoru, wojewoda będzie uprawniony również do wydania decyzji o utracie statusu CIS, po bezskutecznym upływie terminów na złożenie stosownych wyjaśnień czy zaniechania lub usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości;

#### **4. Mające wpływ na pracodawców:**

- **w ramach zatrudnienia wspieranego, przy skierowaniu do pracy, skrócenie okresu zatrudnienia uczestnika.** Proponowane rozwiązanie zakłada uelastycznienie i uproszczenie tego mechanizmu, poprzez skrócenie z 12 do 6 miesięcy okresu, w którym pracodawca zobowiązany będzie do zatrudniania uczestnika lub absolwenta CIS lub KIS oraz ujednoczenia wysokości wsparcia, wypłacanego przez cały okres refundacji do kwoty równej 100% zasiłku dla bezrobotnych wraz ze składką na ubezpieczenie społeczne. Do tej pory wartość tego świadczenia po upływie pierwszych 3 miesięcy zatrudnienia była obniżana do 80%, a w ostatnich 6 miesiącach do 60% kwoty zasiłku. Zatrudnienie wspierane jest instrumentem skłaniającym pracodawców do zatrudniania uczestników podmiotów zatrudnienia socjalnego lub ich absolwentów. Dzięki finansowemu wsparciu ze środków Funduszu Pracy pracodawcy mogą pokryć część kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenie społeczne w przypadku zatrudnienia takich osób;

#### **5. Korzystne dla Rady Zatrudnienia Socjalnego:**

- zobowiązanie pracodawcy do zwolnienia od pracy (z prawem do wynagrodzenia jak za urlop wypoczynkowy) członka RZS w celu wzięcia udziału w jej posiedzeniach (rozwiązanie takie funkcjonuje w stosunku do członków Rady Rynku Pracy);

#### **6. Wprowadzające nowe możliwości dla ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego:**

- **tworzenie resortowych programów na rzecz rozwoju CIS i KIS.** Biorąc pod uwagę zmieniającą się sytuację podmiotów zatrudnienia socjalnego, a także ich rolę w aktywizowaniu i reintegracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w projekcie ustawy zaproponowano rozwiązania pozwalające ministrowi właściwemu



do spraw zabezpieczenia społecznego na tworzenie i wdrażanie resortowych programów na rzecz rozwoju zatrudnienia socjalnego. Programy takie mogą być istotnym uzupełnieniem działania CIS i KIS. Jednocześnie pozwalają one na testowanie i wdrażanie nowych rozwiązań, a także promowanie dobrych praktyk;

7. **Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** w zakresie przeznaczenia środków finansowych uzyskanych przez gminę z opłat za wydanie pozwoleń za sprzedaż napojów alkoholowych **na zadania realizowane nie tylko przez CIS, ale również KIS**. Takie rozwiązanie pozwoli uzupełnić źródła finansowania KIS, w których prowadzone działania wspierają nie tylko proces reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych od alkoholu, ale również ma wymiar profilaktyczny. Wykluczenie społeczne spowodowane innymi czynnikami (bezrobociem, bezdomnością) może również sprzyjać popadaniu w alkoholizm, z tego względu wspieranie zarówno w CIS i KIS osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej jest ważnym elementem ograniczającym ryzyko powstania uzależnień.

*Aneta Stachowicz*

*Naczelnik Wydziału ds. prawnych i legislacji  
Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej*

## ❖ AKTUALNOŚCI

Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej MRiPS

Uprzejmie informujemy, że dn. 18 marca br. został ogłoszony Konkurs o przyznanie certyfikatu *Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej 2022*. **Termin na składanie wniosków upływa 04 maja br.**



W tej edycji nagradzamy w ramach 5 kategorii:

Kategoria	I. Debiut roku	II. Najlepszy pracodawca	III. Sukces rynkowy	IV. Pożyczka z korzyścią społeczną	V. Społecznie odpowiedzialny samorząd
Uprawniony Podmiot	PES	PES	PES	PES	JST
Dodatkowe wymagania	Posiadanie osobowości prawnej*, rejestracja w roku 2021	Posiadanie osobowości prawnej*, prowadzenie działalności od co najmniej 12 miesięcy i zamknięcie jednego roku obrotowego	Posiadanie osobowości prawnej*, prowadzenie działalności od co najmniej 12 miesięcy i zamknięcie jednego roku obrotowego	Posiadanie osobowości prawnej, prowadzenie działalności od co najmniej 12 miesięcy i zamknięcie jednego roku obrotowego, zgłoszenie przedsięwzięcia nieoceniańego dotąd w poprzednich edycjach Konkursu.	Gmina lub powiat

\* W przypadku CIS, KIS, WTZ, ZAZ wymóg posiadania osobowości prawnej spełniany jest przez podmiot prowadzący

### 1. Laureaci Konkursu otrzymają nagrody w postaci:

- a) pakietów doradczo-szkoleniowych o wartości 10 000 zł (dla kategorii I-IV),
- b) wyposażenia związanego z prowadzeniem działalności,

- c) produkcji filmów o działalności laureatów,
- d) udziału w targach branżowych, (dla kategorii I-IV).

**2. Podmioty Certyfikowane otrzymają o nagrody w postaci:**

- a) pakietów doradczo-szkoleniowych o wartości 3 000 zł (dla kategorii I-IV),
- b) wyposażenia związanego z prowadzeniem działalności.

W ramach pakietów wsparcia przewidzianych w kategoriach I-IV, laureat/podmiot certyfikowany będzie mógł korzystać z doradztwa, szkoleń oraz innych form wsparcia swojej działalności, przewidzianych w systemie certyfikacji. Pakiety dadzą możliwość uzyskania bezpłatnych usług, dostosowanych do potrzeb laureatów i certyfikowanych podmiotów. Mają one na celu przede wszystkim podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry.

Strona konkursu [www.znakjakosci.mrips.gov.pl](http://www.znakjakosci.mrips.gov.pl)

**Zapraszamy do udziału w Konkursie!**